

O Kedves! Olvasó!

Magyar Múzeumok
A Pulszky Társaság - Magyar Múzeumi Egyesület
folyóirata

Szerkesztőbizottság:
Selmeczi Kovács Attila
Szatmári Imre
Várkonyi Gábor
Wollák Katalin

A szerkesztőbizottság elnöke:

Bertáné Varga Judit

Főszerkesztő:

Basics Beatrix

Felelős szerkesztő:

Sárközy Gabriella

Munkatársak:

Bakos Ágnes és Tihanyi Bence

Szerkesztőségi titkár:

Varga Judit

Műszaki szerkesztő:

Mihalkov György

Fotók:

a reneszánsz kiállítások műtárgyanyagából válogattuk

Nyomdai munkálatok:

Mester Nyomda

Felelős kiadó:

Balázs György, a Pulszky Társaság elnöke

Szerkesztőség:

1055 Budapest, Kossuth Lajos tér 12.

tel.: 473 - 2423

fax: 473 - 2421

e-mail: magyarmuzeumok@pulszky.hu

honlap: www.pulszky.hu

Megjelenik évente 6 alkalommal

1500 példányban

XIV. évfolyam 1. szám

Előfizethető a szerkesztőség címén postautalványon,

csекken vagy átutalással az alábbi számlaszámon:

K&H Bank 10200830-32323599

Előfizetési díj egy évre: 4200 Ft/6 szám,

a Társaság tagjainka 2000 Ft/6 szám

HU-ISSN 1219-4662

Megjelenik a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával

nka
Nemzeti Kulturális Alap

A Bazini Szentgyörgyi család címereslevele. 1459.
Magyar Országos Levéltár

A A Tisztelt Olvasó formailag és tartalmában is megújuló Magyar Múzeumok első számát veheti kézbe. Nem új és nem megújult, hanem megújuló: mert az újítás folyamata elindult, az első lépéseket megtettük. A teljes megújításhoz azonban mindenki segítségét, elsősorban írását, várjuk! Erre szolgál „Írjunk együtt” című rovatunk.

Hol tart ma a megújulás folyamata?

Selmeczi Kovács Attila, a Magyar Múzeumok előző tíz évfolyamának főszerkesztője 2007 elején jelezte, hogy vissza kíván vonulni a szerkesztői munkától úgy, hogy egy éven keresztül egy új főszerkesztővel még szerkeszteni a lapot. Személyi javaslatot is tett, Basics Beatrixot, a lap eddigi legtöbbet segítő munkatársát jelölte erre a feladatra.

Ezzel párhuzamosan a lap megújításán kezdtünk gondolkodni, színes belivekről, könnyedebb lapszámokról, aktuális híryanagról.

Az elnökség több alkalommal napirendre vette a lappal kapcsolatos változtatásokat. Számba vettük az erősségeit, gyengeségeit és a lehetőségeinket. A lap 10 éve jelenik meg, ez mintegy 40 számot jelent. Kialakult szerzői gárdával dolgoztunk, kialakult az olvasói tábor is: a tagok a tagdíj fejében kapták, 150 előfizetők van. A szép kivitel, gazdag tartalom ellenére sem volt piacképes a lap, nehézkes mind fizikailag, mind tartalmilag: négyeszeri megjelenéssel nem reagálhatott az aktuális eseményekre. Az átalakulással együtt jár a növekvő példányszám, az adott számhoz alkalmazkodó terjedelem.

Megváltoztak a külső körülmények is. Megszűnt a szakma egyetlen gyors tájékoztatója, a Múzeumi Hírlevél. A tavaly novemberben megjelent Múzeum Café című folyóirat is az átalakulásra sarkallt minket. Felismerve a lehetőségeket, együttműködve az ésszerűség határain belül, egyeztetve a megjelenést (6-6 szám évente váltakozó hónapokon), akár a tartalmat is, a szakmai és a nagyközönség csak nyerhet velünk!

Újra meg kell határoznunk a célközönségünket is: az eddigiek (tagság, intézmények) mellé új célcsoportokat kell felvennünk: a közép- és felsőfokú oktatásban részt vevőket, tanulókat és oktatóikat egyaránt, beszélünk kell a múzeumokban rejlő értékekről, nyitnunk kell a kulturális örökség tárgyainak egy jelentős részét tulajdonló magángyűjtők, gyűjtemények felé is.

A Múzeumi Hírlevél eddigi szerkesztőjét, Sárközy Gabriellát kértük fel felelős szerkesztőnek, a főszerkesztői posztot Basics Beatrix tölti be. Munkájuk első gyümölcset tarthatja kézben a Tisztelt Olvasó!

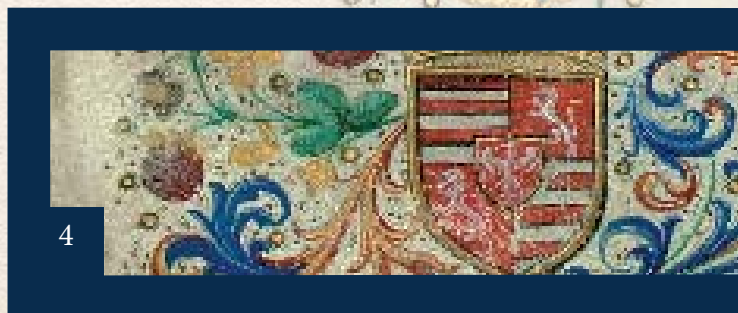
Balázs György
elnök

PULSZKY TÁRSASÁG
qp
Magyar
Múzeumi
Egyesület

Tartalom

Középpontban... A reneszánsz év 4

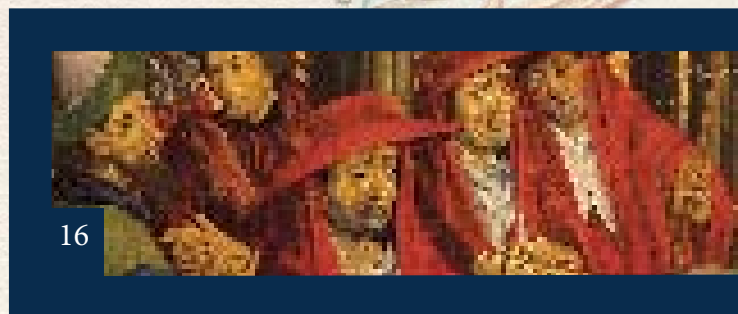
- A reneszánsz év a magyar múzeumokban 5
- Mediciek a Szépművészeti Múzeumban 6
- 4 x a reneszánszról 8
- Kastélyok ünneplik a reneszánsz emlékét 12
- Nullától százig 13
- múzeumi programkínálat a reneszánsz évben

Körkép 16

- a megújult Magyar Múzeumok körkérdése

- Az OKM közgyűjteményi fősztályvezetőjéhez 17
- A megyei fenntartóhoz 17
- Az országos múzeum főigazgatójához 18
- A megyei múzeum igazgatójához 22
- A városi múzeum igazgatójához 26
- A muzeológushoz 30

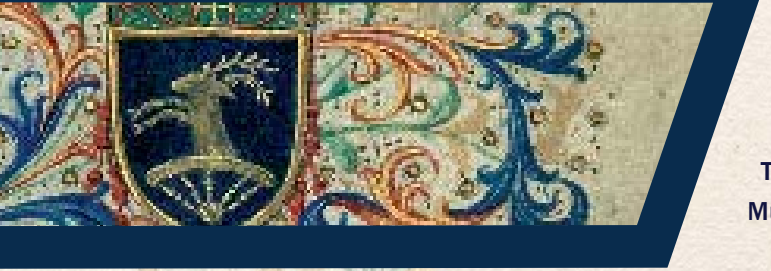
Hírek 34

- Kiállítások - itthon 35
- Hírek - röviden 43
- Társasági hírek 49
- Olvasnivaló 49
- Írjuk együtt! 51
- E számunk szerzői 51

Contents

In the centre... The Year of the Renaissance

The Year of the Renaissance in the Hungarian Museums
The Medici in the Museum of Fine Arts
4 x on Renaissance
The Year of the Renaissance in the Castles
Museum Programs in the Year of the Renaissance

View - Interviews of the Renewed Hungarian Museums

To the Head of the Museum Department
of the Ministry of Education and Culture
To the County Administration
To the Director of a National Museum
To the Director of a County Museum
To the Director of a City Museum
To the Museologist

News

Exhibitions - in Hungary
News - Briefly
Society News
Books
Let's Write it Together!
Authors

Középpontban

VENI AD TVAM PRAE
STANTISSIMAM MA
IESTATEM MATHIA
HVNGARORVM POTETIS
SIME REX ATQVE AD TE
BEATIX OMNI VIRTVTVM
GENERE ORNATISSIA REGINA

A reneszánsz év

„... eddig 66 múzeum és kiállítóhely vesz részt, s a Reneszánsz Programiroda jelenleg 20 intézménnyel, 25 egyesülettel és szervezettel áll kapcsolatban”

A reneszánsz év a magyar múzeumokban

A Reneszánsz Év - 2008 programsorozatának ötletadó eseménye Hunyadi Mátyás trónra lépésének 550. évfordulója. Az évad ünnepélyes körülmények között megnyílt, elkészült az úgynevezett imázsfilm is, és szerte a fővárosban molinók, óriásplakátok hirdetik – egyelőre csak magát az évet, illetve az első kiállítást, a Szépművészeti Múzeum „A Mediciek fénykora – Élet és művészet a reneszánsz Firenzében” című tárlatát.

Hiller István nyitóbeszédében elmondta, a Reneszánsz Év - 2008 nemcsak programsorozat, amelyhez hasonló átfogó kulturális évadot eddig még nem szervezett a minisztérium, hanem számos nagy fejlesztés is elindul országshoz a reneszánsz gondolat jegyében. Ezek egyike Vitéz János egykori esztergomi dolgozószobájának, studiojának felújítása. Nem mellékesen születésének 600. évfordulója is ebben az évben van. Befejeződnek a kolozsvári Mátyás szoborcsoport rekonstrukciós munkálatai; Fadrusz János alkotását román–magyar együttműködés keretében újítják fel.

A Reneszánsz Év - 2008 programsorában eddig 66 múzeum és kiállítóhely vesz részt, s a Reneszánsz Programiroda jelenleg 20 intézménnyel, 25 egyesülettel és szervezettel áll kapcsolatban; 33 budapesti, tíz vidéki és tíz határon túli szervezet, egyesület jelezte részvételi szándékát az évad eseményeiben. Rajtuk kívül öt társmisztérium is bekapcsolódik az eseménysorba. Készül ismét tablókiállítás, amelyet a külföldi magyar intézetek és követségek kapnak meg az év folyamán.

A pályázatok módját adnak vidéki rendezvények megszervezésére, kortárs képzőművészek alkotásainak támogatására, azok hazai és külföldi bemutatására, könyv- és levéltárak, irodalmi emlékházak, tájházak fejlesztésére, megújítására, a népi kultúra bemutatására, értékeinek digitalizálására.

A Reneszánsz Év - 2008 programsorozatára 1,4 milliárd, míg a pályázatokra, fejlesztésekre 2,6 milliárd forint jut.

A külföldi rendezvények közül még a tavalyi évben, 2007. december 4-én rendezett konferenciát a Római Magyar Akadémia „Magyarország és a Mediciek a 15. században” címmel a magyarországi Rene-

Paulus Jovius: *Elogia virorum bellica virtute illustrium*.
Basel, 1575. Tobias Stimmer: Mátyás portré. Fametszet.
Országos Széchényi Könyvtár

szánsz Év - 2008 eseménysorozatának olaszországi nyitányaként. Az egész napos program a 15. század történelmi, irodalomelméleti és -történeti, valamint művészettörténeti kérdéseivel foglalkozott.

A Szépművészeti Múzeum évadnyitó tárlata után „4x a reneszánszról” összefoglaló címmel négy nagy országos intézmény (a kiállítások megnyitásának időrendjében), az Országos Széchényi Könyvtár, a Budapesti Történeti Múzeum, az Iparművészeti Múzeum és a Magyar Nemzeti Galéria kiállításai mutatják be Mátyás korát, a magyarországi reneszánszot.

E számunkban egyelőre csak ismertetni kívánjuk az év eseményeit, a kiállításokat. S mivel ezek ma még legnagyobb részben csak tervek – a pályázatokat még ki sem írták – ígérjük, hogy az év végén visszatérünk a témához, s az addig megvalósult kiállításokról kritikákat közlünk, valamint összegezzük az eredményeket.

a szerk.

Mátyás király címere Thuróczy János krónikájából.
Országos Széchényi Könyvtár
a bal oldalon: Petrus Ransanus: *Epitome rerum Hungaricarum*.
Nápoly, 1490-92. Országos Széchényi Könyvtár

„... a Mediciek által az Alpokon túlról, sőt Afrikából, Ázsiából gyűjtött műtárgyak egyaránt érkeztek a budapesti tárlatra.”

Mediciek a Szépművészeti Múzeumban

A reneszánsz korának Firenzéjéről ad átfogó képet a Szépművészeti Múzeumban január 24-étől látható nagyszabású kiállítás. A Hunyadi Mátyás királlyá választásának 550. évfordulóján nyíló, „A Mediciek fénykora – élet és művészet a reneszánsz Firenzében” című tárlat mintegy 60 olasz gyűjteményből kölcsönzött csaknem 200 műtárgy segítségével ad áttekintést a korszakról. A május 18-ig látható kiállításon többek között Donatello, Fra Angelico, Verocchio, Botticelli, Leonardo, Raffaello, Bronzino és Vasari műveit láthatja a nagyközönség.

A kiállítás vezérfonala a Mediciek és a város közötti kapcsolat. Firenze a 15. század elejétől két évszázadon át olyan művészeti virágzást élt meg, amely Itáliában és egész Európában szinte páratlan volt. Ennek létrejöttében meghatározó volt, hogy a 15. századtól gazdasági vezető szerepet betöltő, majd politikai vezető szerephez jutó Medici család rendkívül élénk érdeklődést mutatott a művészetek iránt. Környezetükben majd udvarukban a korszak legnagyobb festői, szobrászai, építészei, ötvösművészei alkottak, és művészetpártoló tevékenységüknek köszönhetően a humanizmus és a reneszánsz szépségeszmény fellegvárává tették Firenzét. Firenze ebben a két évszázadban a reneszánsz szülőháza, művészeti nagyhatalom. A kiállítás gazdag válogatással, a szépség megannyi arcát megmutatva, ennek a legnemesebb értelemben vett nagyhatalmi státusznak a tanúbizonyságait vonultatja fel.

Sandro Botticelli: Pallasz Athéné és a kentaur. Fa, tempera. Firenze, Galleria degli Uffizi

A kiállítás anyaga a bemutatott időszakban alkotó legrangosabb mesterek műveit különféle műfajokban reprezentálja: festmények (Fra Angelico, Andrea del Castagno, Fillippo Lippi, Filippino Lippi, Sandro Botticelli, Andrea Mantegna, Agnolo Bronzino, Giorgio Vasari), rajzok (többek között Leonardo da Vinci, Michelangelo), szobrok és domborművek (Ghiberti, Donatello, Luca della Robbia, Benvenuto Cellini) is láthatóak a bemutatón. Mindezek mellett számos különleges alkotás segítségével ismerhetik meg a látogatók a Medici család életét: a család tagjait ábrázoló portrék, a korabeli Firenze mindennapjait megjelenítő festmények, miniatúrákkal díszített kódexek, híres firenzei épületek korabeli modelljei, selymek, mintás bársonyok, falikárpitok, korabeli viseletek, páncélok, a bútort-, az ötvös-, a kerámia-, az üvegművesség remekei, féldrágakövekből készült intarziák, az udvari kultúra emlékei, botanikai ábrázolások és a Mediciek által az Alpokon túlról, sőt Afrikából, Ázsiából gyűjtött műtárgyak egyaránt érkeztek a budapesti tárlatra.

A kiállítás koncepciójának alapját az a különbség adja, amely a Mediciek szerepét illetően a két évszázadot, a quattrocentot és a cinquecentot elválasztja egymástól. A 15. században ők a városállam egyik leggazdagabb kereskedő- és bankárcsaládja, amely meghatározó politikai befolyását címében, rangban még nem juttatja kifejezésre.

A 16. században vezető szerepük nyílttá, hivatalossá válik, spanyol Habsburg támogatással Firenze hercegei, majd Toszkána nagyhercegei lesznek, a család pápákat és uralkodókat ad. A kiállítás a két évszázadot szimmetrikusan két nagy részben mutatja be. Az első időszak (quattrocento) foglalkozó rész a kereskedő- és bankárcsalád vállalkozásairól, gazdasági megerősödéséről ad képet, majd a Cosimóval kezdődő felemelkedésüket mutatja be, azt az időszakot, amikor már hatalmuk megszilárdítását nagy hatású kulturális művészetpártolással párosították. Ennek a korszaknak legjelentősebb képviselője az il Magnificónak (fenséges) nevezett Lorenzo, akinek irányítása alatt Firenze Itália művészeti és kulturális fővárosává és politikai

stabilizáló erejévé vált. Az első rész utolsó szakasza a család művészetpártoló, mecénási tevékenységének a művészeti életre tett hatását és az ekkor született alkotásokat mutatja be.

A második, a cinquecentónak szentelt rész első szakaszában a család hírnevét tovább erősítő, a dinasztiából kikerülő pápákat (X. Leó, VII. Kelemen), uralkodókat (Medici Katalin, Medici Mária), és a nagyherceggé vált Medicieket ismerheti meg a közönség, és átfogóan azt az időszakot, amikor a család egész Toszkánára kiterjesztette a hatalmát. Ekkor bízza meg I. Cosimo a későbbi múzeumnak helyet adó Uffizi építésével Giorgio Vasarit és alapítja meg a Képzőművészeti Akadémiát. Végül a Mediciek színes, fényűző udvari életéről kap képet a látogató.

A kiállítás a humanizmust és a reneszánsz művészetet pártoló Hunyadi Mátyás trónralépésének 550. évfordulóján nyílt meg, ezzel indítva a Reneszánsz Évhez kapcsolódó kiállítások sorát.

A kiállítást számos kísérőrendezvény színesíti, a megnyitó napján este a Műjégyűzőn Medici korszakából várta a látogatókat, január 31-én csütörtökön, a Múzeum+ rendezvénysorozat keretében pedig egy 16. századi olasz komédiát, Ruzante: A csábító pillangó – félrelépés szünet nélkül című előadást mutatta be a múzeum a Kovátsműhely előadásában.

A múzeum, a nagyobb kiállításoknál már megszokott módon önálló honlapot hozott létre, www.mediciek.hu címen. A kiállításához vakok és gyengénlátók számára készült Tapintható Tárlat is kapcsolódik, ahol műtárgymásolatok segítségével ismerhetik meg a fogatékkal élők a korszakot.

A belépő 3200 forint, de elővételben 2800 forintért vásárolhatják meg az érdeklődők, egyrészt interneten, a www.mediciek.hu és www.jegymester.hu oldalakon, másrészt a múzeumban és mintegy 50 városban, az ismert jegyirodáknál. A

belépőjegyek meghatározott időszakra szólnak.

A kiállítás kiemelt banki partnere az UniCredit Bank Hungary Zrt., kiemelt támogatója a Magyar Villamos Művek Zrt., támogatója a Kempinski Hotel Corvinus Budapest.

Kurátor Annamaria Giusti, a Museo dell'Opificio delle Pietre Dure igazgatója, Monica Bietti a Museo delle Capelle Medicee és a Museo di Casa Martelli igazgatója, valamint Maria Sframeli, a Museo degli Argenti igazgatóhelyettese. A katalógus gondozója és a Szépművészeti Múzeum részéről a kiállítás tudományos munkatársa Tátrai Vilmos. A kiállítás előkészítésében és koordinálásában a firenzei Contemporanea Progetti közreműködött.

(A Mediciek fénykora - Élet és művészet a reneszánsz Firenzében Szépművészeti Múzeum 2008. január 24 – május 18.)

Agnolo Bronzino: Lorenzo Medici képmása. Vásznon, olaj.
Firenze, Galleria degli Uffizi

„Mátyás személyét leginkább portréin keresztül ismerhetjük meg. A realitást és az ideált változó mértékben követő képmások élénk tárják a király összetett személyiségét és eltérő megítélését.”

4 x a reneszánszról

Hunyadi Mátyás és udvara 2008-ban a Budapesti Történeti Múzeumban

(Hunyadi Mátyás, a király - Hagyomány és megújulás a magyar királyi udvarban, 1458–1490)

2008-ban ünnepeljük Hunyadi Mátyás királyválasztásának és trónralépésének 550-ik évfordulóját, és ugyan ezen évben lesz 500 éve, hogy Mátyás király második felesége, Aragóniai Beatrix királyné 1508-ban elhunyt. A Budapesti Történeti Múzeum az évforduló alkalmából kiállítással kíván tisztelni a király emléke előtt, amely az Oktatási és Kulturális Minisztérium által meghirdetett 2008-as Reneszánsz Év rendezvényehez csatlakozik.

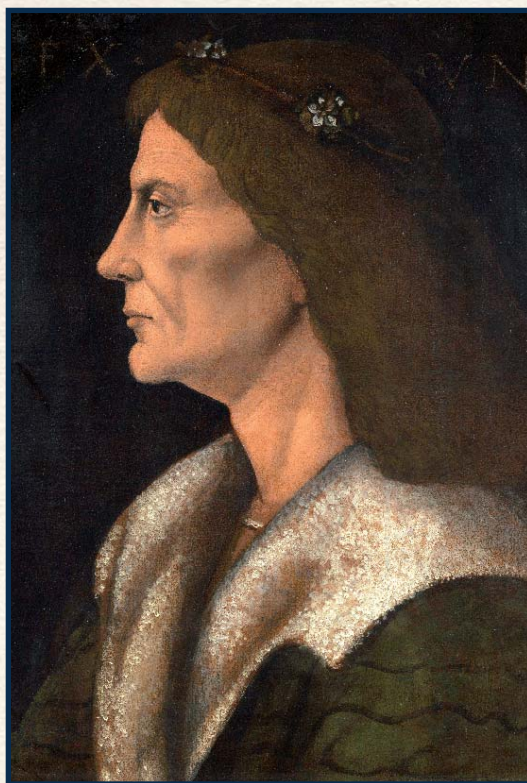
A Budapesti Történeti Múzeum tizenhét évvel ezelőtt, 1990-ben, Mátyás király halálának 500-ik évfordulóján országos, történeti kiállításnak adott otthont, amely átfogó képet kívánt nyújtani az uralkodóról és a korabeli Magyarországról. Ezt megelőzően pedig 1982-ben Schallaburgban, majd 1983-ban a Magyar Nemzeti Galériában nagyszabású tárlat mutatta be Corvin Mátyást és az udvarából szétsugárzó magyarországi reneszánsz művészetet. Ilyen időben nem túl távoli előzmények után és a rendelkezésünkre álló lehetőségek és szűk időkeretek figyelembe vételével jelen kiállítás nem arra vállalkozik, hogy átfogó történeti, vagy művészettörténeti körképet nyújtson Mátyás király korszakáról, hanem jól lehatárolható módon, annak egy szegmensét kiválasztva, a királyi ud-

var témáját körüljárva idézi fel az uralkodót és környezetét.

A királyi udvar vizsgálata az utóbbi évtizedekben az európai középkorkutatás egyik kedvenc és egyre alaposabban kidolgozott témája lett. Az udvar ezekben a munkákban már nem kizárólag mint hatalmi és kulturális központ jelenik meg, hanem számos más nézőpontból is. Építészettörténészek és művészettörténészek vizsgálják behatóan a királyi udvaroknak helyet adó rezidenciák épületegyütteseit. Az udvari hétköznapi és ünnepnapok, a mindennapok kereteit megszabó viselkedési normák kutatását számos tudományág kutatja a történeti antropológiától a régészetig. De nem marad figyelmen kívül az udvart alkotó udvartartás személyi köre és az udvar fenntartásának anyagi alapja sem.

A Budapesti Történeti Múzeum 2008-as Mátyás kiállítása tehát az uralkodó udvarának szeretne fokozott figyelmet szentelni. Mátyás trónra jutása, illetve természetes fiának, Corvin Jánosnak utódlására, vagyis a dinasztiaalapításra tett kísérlete jelenti azt a természetes keretet, amelybe a kiállítást szeretnénk elhelyezni. Ezáltal a kiállítás egészen átvonul a köznemesi ősoktól származó király legitimációs problémájának témája, amely Mátyás uralkodásának egészére rányomta bélyegét.

A kiállítás törzsét az udvar több szempontú bemutatása jelenti. Megismeret a portréművészet alkotásain keresztül a király és a királyné személyével, az udvar hatalmasaival, bemutatja a dicsőséges hadakozáshoz és a jeles művészetpártoláshoz nélkülözhetetlen pénzügyi alapokat, elvezet a királyi hadi táborába, végigkísér az udvar helyszínein, a királyi udvar ünnep- és hétköznapijainak helyet adó budai, visegrádi és bécsi palotákon, beavat a vallási élet megnyilvánulásaiba, végül Corvina-kódexek és szobrok segítségével megidézi az újra az antikvitás felé forduló, humanista szellemi központot. Mindezt kiegészíti az egész kiállításra jellemző kitekintés, a korszak legmodernebb európai szellemi hatásainak felmutatása, amely Mátyás esetében különösen az itáliai fejedelmi udvarokkal és a római Szentszékekkel

Mátyás király képmása. Papír, olaj. Szépművészeti Múzeum

Alkotásain keresztül a király és a királyné személyével, az udvar hatalmasaival, bemutatja a dicsőséges hadakozáshoz és a jeles művészetpártoláshoz nélkülözhetetlen pénzügyi alapokat, elvezet a királyi hadi táborába, végigkísér az udvar helyszínein, a királyi udvar ünnep- és hétköznapijainak helyet adó budai, visegrádi és bécsi palotákon, beavat a vallási élet megnyilvánulásaiba, végül Corvina-kódexek és szobrok segítségével megidézi az újra az antikvitás felé forduló, humanista szellemi központot. Mindezt kiegészíti az egész kiállításra jellemző kitekintés, a korszak legmodernebb európai szellemi hatásainak felmutatása, amely Mátyás esetében különösen az itáliai fejedelmi udvarokkal és a római Szentszékekkel

igen intenzív volt. A kiállítás kilenc egysége közül az első a királyválasztástól a király koronázásig tartó periódust követi végig: Zsigmond király örökségét, a Hunyadi család eredetét, Mátyás gyermekkorát és a hatalomhoz vezető útját fogságától (1457) trónra lépésén át (1458) királlyá koronázásáig (1464).

A bevezető tematikus egység felidézti Luxemburgi Zsigmond magyar király és német-római császár örökségét, bemutatja a Hunyadi család máig nem tisztázott eredetének kérdését és a családi rezidenciát, Vajdahunyad várát. A trónra jutás történeti eseményeinek megismerését multimédiás eszközök, térképek, táblázatok segítik.

Rövid kitekintéssel idézzük fel a korabeli európai udvarokat, amelyek Mátyás királlyal intenzív diplomáciai és személyes kapcsolatban álltak. III. Frigyes császári udvara és Róma egyaránt figyelmünk középpontjába kerül csakúgy, mint a szomszédos cseh és lengyel királyi udvarok, vagy a távolabbi, de nem kevésbé fontos itáliai fejedelmek.

Mátyás személyét leginkább portréin keresztül ismerhetjük meg. A realitást és az ideált változó mértékben követő képmások elénk tárják a király összetett személyiségét és eltérő megítélését. A királyi udvar minden napjait a család és az udvartartás személyi keretei között élte. Minden uralkodónak, legyen bár oly erőskezű és öntörvényű, mint Mátyás király, számolnia kellett családjá tagjaival. Első feleségét, a tragikus sorsú Podjebrád Katalint korán elveszítette. Házassága a nápolyi királylánnyal, Beatrixszal mélyreható változásokat indított el az udvar életében. Az uralkodópárt hatalmasok vették körül, a kormányzati elit tagjai. Az ő szerepük meghatározó volt a király hatalmának fenntartásában.

Mindennek az alapja azonban a pénz, ezért különös hangsúly kerül a király jövedelmeire, pénzverésére, gazdasági reformjaira és erőltetett adószedésére.

Mátyás életében központi jelentőséget játszott a hadakozás. Rá valóban igaz a mondás, fél éltét a táborban töltötte. Apjától, Hunyadi Jánostól örökölt hadvezéri tehetségét, folyamatos képzéssel fejlesztette

és hódításokra, uralmi ambícióinak kiterjesztésére használta fel.

A királyi udvar életét máig szemünk elé tárják az udvart egykor befogadó épületegyüttesek romjaikban is látványos helyszínei Budán és Visegrádon. Eredeti kőfaragványok és itáliai majolikapadlók mellett a technika segítségével a régészek által feltárt épületeket is megismerhetjük. Megidéződik a királyi asztal pompája, az udvar számára dolgozó kézműves (üveggyártó, ágyúöntő, majolikakészítő) műhelyek és a király utolsó éveinek otthont nyújtó város, Bécs művészete.

Patikaedény (alboroello). 1470 körül. Deruta. Iparművészeti Múzeum

A királyi udvar szellemi életét a középkorban a keresztény kultúra határozta meg. Ennek későközépkori sajátos formáit mutatja fel ez a tematikai egység, amely egymás mellett, a maga valóságos együttélésében kívánja láttatni az uralkodó és udvara jellegzetes későközépkori valóságosságát: a Szűz Mária tisztelet megújulását, a szentek és ereklyék tiszteletét és a ferences és pálos szerzetesrendek támogatását.

Mátyás érdeklődését az ókor iránt humanista iskolázottsága és személyes vonzódása egyaránt meghatározta. A budai udvarba hívott itáliai művészek és tudósok munkája nyomán újjászülető antikvitás az uralkodói reprezentációt szolgálta elsőként az Itálián kívül eső fejedelmi udvarok között.

A befejező tematikus egység mintegy keretbe foglalva az elmondottakat Mátyás király azon erőfeszítésével foglalkozik, hogy gyermektelen házasságait követően természetes fia számára biztosítsa halála után a trónt. Az utódlást igyekezett támogatni a Mátyás élete végén kibontakozó Corvinus legenda, a királyi reprezentáció, a Corvina könyvtár. Corvin János életének, és a trónutódlásért folytatott harcnak a felidézése zárja a kiállítást.

Beatrix hozománya – Az itáliai majolikaművészet és Mátyás király udvara

Az Iparművészeti Múzeumban 2008. március 26. és

június 30. között lesz megtekinthető e címmel a 4 x a reneszánszról újabb kiállítása. A 15. század végi itáliai luxusművesség kiemelt műfaját, a majolika-művészetet ismerhetjük meg hazai és külföldi múzeumok válogatott műtárgyai segítségével. A tárlat célja kettős: egyrészt az Európában új kerámiatechnika, az ónmáz használatának korai megjelenésétől a majolikaművészet 15. századi kezdeteinek feltárása és az emlékanyag részletes bemutatása, másrészt a Mátyás-, illetve Jagelló-kori magyar királyi udvarban megjelenő majolika tárgyak eredetének és készítési körülményeinek alapos vizsgálata. A részben töredékes, de igen gazdag magyarországi anyagot Itáliából kölcsönzött, hasonló stílusú épségben ránk maradt tárgyak egészítik ki, érzékeltetve a magyarországi és itáliai majolikaművészet központjai közötti élénk kapcsolatot. A kiállításon főszerepet kap az a fényűző együttes, amelyből három nagyobb és egy kisebb dísztál maradt fenn a világ nagy múzeumaiban. A Hunyadi Mátyás és Aragóniai Beatrix címereivel díszített úgynevezett Corvin tálak a 15. század majolikaművészetének csúcspontját jelentik. A készlet egyben az első jelentős uralkodói megrendelés volt, amely az Alpokon túlról érkezett Itáliába. A tálak készítési helye a legújabb kutatások alapján az Adria-parti Pesaro volt. A kiállítás a tálak ismert darabjaiból hármat mutat be – a New York-i Metropolitan Museum of Art, a londoni Victoria and Albert Museum és a Berkeley-i Phoebe A. Hearst Museum of Anthropology gyűjteményéből.

Országos Széchényi Könyvtár - „Csillag a holló árnyékában – Vitéz János és a magyar humanizmus”

A kiállítás a magyarországi humanizmus kezdeteit mutatja be az 1470-es évek végéig. Az OSZK, mint a középkori és reneszánsz magyar kultúra írott forrásainak legnagyobb gyűjtőhelye kiállításának középpontjába a könyvkultúrát állítja. A tárlat egyik célja összefoglalni a korábbi kutatási eredményeket. Részben a hazai gyűjteményekben őrzött, részben oszták és német gyűjteményekből kölcsönzött kéziratok segítségével, egyéb dokumentációval a kiállít

ítás rekonstruálni igyekszik az eredeti gyűjteményt, rámutatva azokra a kérdésekre, amelyek több évtizedes kutatások után is kérdések maradtak, mint például a Vitéz-kódexek és a Corvina Könyvtár kapcsolatára. Az esztergomi palota és studiójának bemutatásával megpróbálja jelzésszerűen szemléltetni a püspök építőtevékenységét is.

Magyar Nemzeti Galéria - „Mátyás király öröksége - A gótikától a barokkig: reneszánsz művészet Magyarországon”

A kiállítás célja, hogy egyfelől bemutassa, feltérképezze a késő reneszánsz művészet hazai történetét, másfelől értelmezze azt a kora újkor kultúrájának egészében. Mindehhez elsősorban magyarországi gyűjtemények tárgyait sorakoztatja fel, néhány eddig ismeretlen, frissen restaurált különleges műtárgyat.

Xenophon: De republica Lacedaimonion Országos Széchényi Könyvtár

A 4 x a reneszánszról kiállításai mellett számos különleges tárlatot kínál a Reneszánsz Év. A Magyar Nemzeti Múzeumban áprilistól látható a „Reneszánsz látványtár”, amely a reneszánsz építészet világába nyújt majd betekintést - eredeti tárgyak és a legkorszerűbb prezentációs technikák segítségével.

A Budapest Főváros Levéltára szeptembertől „A neoreneszánsz építészet Budapesten” címmel az ország legnagyobb építészhagyatékából, Ybl Miklós neoreneszánsz terveiből összeállított válogatással mutatja be a 19.

század második felének reprezentatív stílusirányzatát. A Visegrádi Mátyás Király Múzeumban a helyszínhez kapcsolódóan több reneszánsz témájú kiállítás is megtekinthető a „A reneszánsz művészet kezdetei Magyarországon”, „Visegrád Mátyás-kori későgótikus szobrászatának emlékei”, „A visegrádi királyi palota Mátyás-kori enteriőrjei” című kiállítások.

A szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeum ez évi programjai „A játék reneszánsza” összefoglaló címet kapták, s az európai reneszánsz népi kultúrájának magyar vonatkozásaival foglalkoznak. A Magyar Művelődési Intézet „reneszánsz országjárást” és köztéri art-projektek hirdetését.

Az évben kiemelt szerep jut a tudományos programoknak is: februárban a világ vezető kutatóinak részvételével nemzetközi konferenciát tartanak a reneszánsz koráról Magyarországon, Kolozsvárott pedig Mátyás koráról és a Hunyadi családról rendeznek tudományos tanácskozást.

Erdélyben februárban Corvina-vándorkiállítás nyílik, októberben „Mátyás király a kelet-európai folklórban” címmel rendeznek konferenciát. A Muravidéken az „Éjfélről éjfélig reneszánsz” című, kiállításokat, vetélkedőket, előadásokat is magában foglaló programmal, a Felvidéken tudományos konferenciával várják majd az érdeklődőket.

Érdekességnek ígérkezik például a Reneszánsz iwiw, amelyben korabeli írók, költők, humanisták kapcsolatrendszere rajzolódik ki a Petőfi Irodalmi Múzeumban, vagy a februári V. Gyulai Reneszánsz Karnevál címer- és pecsét pályázata, valamint Guinness-rekord álma egy reneszánsz takaróról.

a szerk.

Padlócsempe. Fano/Pesaro. 1501. Iparművészeti Múzeum

Az ozorai várkastélyban, valamint a füzérradványi Károlyi-kastélyban a Reneszánsz Év alkalmából rendhagyó programokkal várja a látogatókat a fenntartó Műemlékek Nemzeti Gondnoksága.

Kastélyokban ünneplik a reneszánsz emlékét

A két épület jelentős építészeti, kultúrtörténeti emlékhelye a szellemi, filozófiai, kulturális és művészeti átalakulást, megújulást hozó reneszánsz korszaknak - indokolja a helyszínválasztást közlésében az MNG. A 15. században Filippo Scolari által építtetett ozorai várkastély 2007 nyara óta látogatható. A Reneszánsz Év alkalmából a tolnai dombok közé várásolt firenzei városi palota állandó kiállítását a reneszánsz építészeti és tárgyi emlékeit bemutató tárlattal, 15. századi élmenyházzal és konyhával bővítik.

A várkastélyban a főúri család mindennapjainak helyszíne, Pipó feleségének hálószobája, egy reneszánsz kandallós trónterem, reneszánsz ebédlő, fegyverterem és reneszánsz kávézó látogatható. A Reneszánsz élmenyházban egyes használati tárgyakat, fegyvermásokat kézbe vehet és kipróbálhat a közönség, a reneszánsz konyhában és a reneszánsz borospincében Pipó kedvelt ételeit és borát kóstolhatja meg. A várkastélyban június 24-én, a múzeumok éjszakáján éjszakai tárlatvezetéssel várják a látogatókat, nyáron pedig A hűség jutalma, avagy egy lovag igaz története Firenzétől Ozoráig címmel Pipó Napokat tartanak, amelynek keretében július 12. és ok-

tóber 18. között szombatonként a reneszánsz lovagvár mindennapjaival és ünnepeivel ismerkedhet meg a látogató. Lesznek lovagi fegyverzetet és harcmodort bemutató lovagi tornák, valamint kulturális események: versek, táncok és színdarabok is - sorolja a Műemlékek Nemzeti Gondnoksága. A füzérradványi Károlyi-kastélyban a reneszánsz kőfaragványok, díszítőelemek és berendezési tárgyak mellett az idei évtől az emeleti reprezentatív helyiségek egy részét is megnyitják a közönség előtt. A kastély a 19. század végén Ybl Miklós tervei alapján épült, majd a századfordulón alakították át neoreneszánsz stílusban, Alberto Pio bécsi építész tervei nyomán.

Az idén láthatja először a közönség a gyűjtemény legértékesebb darabját, a valamikori emeleti grófnői szalont díszítő ókeresztény frízt is magába foglaló, Velencéből származó alabástrom kandallót, a múzeumok éjszakáján rendhagyó tárlatvezetést tartanak, a nyári rendezvénysorozat keretében pedig reneszánsz muzsika és a Zempléni Fesztivál kastélybeli eseményei várják a vendégeket.

Giovanni Dalmata: Madonna a gyermekkel. Márvány. Padova, Museo Civico

„A fiatalabb korosztály számára látványos, könnyen megragadható a Hunyadi Mátyás kultuszával kapcsolatos emlékek feldolgozása...”

Gulyás Anikó: Nullától százig – múzeumi programkínálat a Reneszánsz Évben

Talán szokatlan a cím – de nem véletlen. A négy múzeum (Budapesti Történeti Múzeum, Magyar Nemzeti Galéria, Iparművészeti Múzeum és Közlekedési Múzeum) programkínálatának összeállításánál a legfontosabb cél az volt, hogy minden korosztály számára minél változatosabb legyen.

A Magyar Nemzeti Galéria a megszokott módon, az életkori sajátosságokat és az adott életkorban elsajátított tananyagot figyelembe véve készül programjainak összeállítására. Ebben lesz szó irodalomról, zenéről, lesznek a reneszánsz kor hétköznapi életének szokásait felidéző tárlatvezetések, az alsó tagozatos, felső tagozatos, illetve középiskolás korosztályoknak, melyeket műhelymunka követ, 1-1 részletesebben elemzett mű ismeretében, különféle anyagok felhasználásával.

A legfiatalabb korosztály számára látványos, könnyen megragadható a Hunyadi Mátyás kultuszával kapcsolatos emlékek feldolgozása, egyes díszes ötvöstárgyak funkciójának illetve díszítésének megbeszélése, illetve egyes sír-emlékek kapcsán a szobrászatról való beszélgetés, illetve a rajtuk olvasható szöveges emlékek kapcsán az akkori írásmódról való tudnivalók elmélyítése. A középiskolások esetében a humanizmus irodalma kapcsán az irodalomtanárok figyelmét felhívjuk arra,

hogy irodalom óra helyszínéként is szolgálhat a kiállítás, sőt kész „óracsomaggal” szolgálunk. Az egyes kiemelkedő történetírók itt kiállított művei révén (pl. Thuróczy János krónikája, 1488, Bonfini, Heltai Gáspár, Tinódi Sebestyén) – történelemóra megtartására is kiválóan alkalmas lesz a helyszín. Az iparművészet (ötvösség, kerámiaművesség) akkori szerepe illetve az egyes felekezetek egymás mellett élése, azok hasonlósága illetve különbözőségei mind jól elmagyarázhatóvá válnak a kiállított tárgyak segítségével. Az Iparművészeti Múzeummal ellentétben, ahol itáliai műhelyekből származó majolika lesz látható, a Magyar Nemzeti Galériában magyarországi műhelyekben készült habán kerámiák lesznek kiállítva.

A hétvégi családi programok között szerepel a Mátyás korához kötődő játszóház. A kiállítás reneszánszkori műtárgyai között – s azokat megismerve – játszhatunk el a gyermekek közreműködésével Hu-

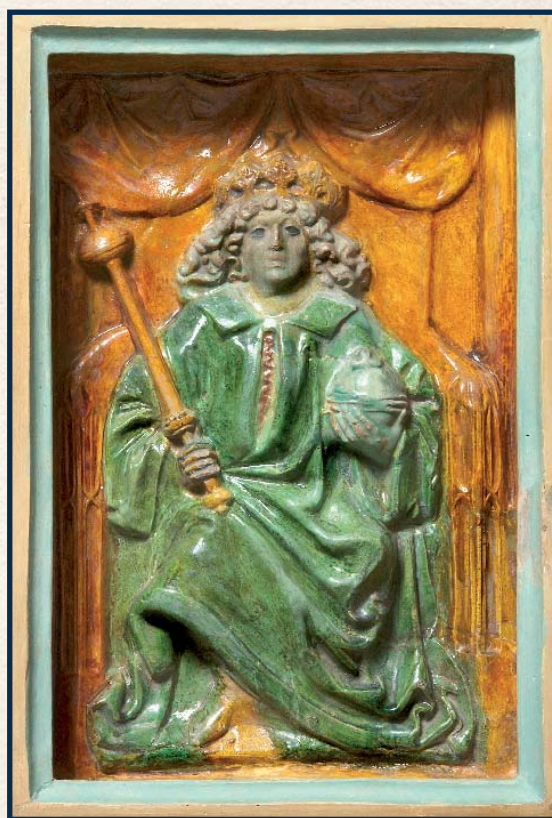
nyadi Mátyásról szóló történetet, melyet tárgykészítés és tánc követ. A középkori mesterségekkel, szokásokkal kapcsolatos foglalkozás alkalmával, a kor felidézése után szintén tárgykészítés következik.

A kor zenéjét megismertető hangszeres bemutatót is tervezünk, mely szintén családi kikapcsolódás, illetve múzeumi és zenei élmény. Képzőművészeti pályázatot is hirdetünk, s kiállításon mutatjuk be a legjobb munkákat.

A Budapesti Történeti Múzeum programjainak sorában szerepelnek jelmezes történelmi játékok, korhű viseletekben a királyi udvar ünnepi eseményeinek felidézésével, reneszánsz táncok tanításával – elsősorban kisiskolások számára. „Királyok, lovagok, udvarhölgyek..” címmel a budavári gótikus szobrok

titkairól feladatlapos játékkal szórakozhatnak, vagy a majolika padlótéglákkal „reneszánsz puzzle”-t rakhatnak ki a gyerekek a maguk által festett, színezett darabokból. Készíthetnek agyagból kályhacsempéket, festhetnek rájuk mintákat.

A Duna Televízió Cimbora klubjával együttműködve részt vesz a múzeum egy vetélkedősorozat lebonyolításában. A vetélkedő döntője a Duna Televízióban lesz, a zsűriben a múzeum tudományos munkatársai

Kályhacsempe Mátyás trónoló alakjával. Budapesti Történeti Múzeum

és muzeológusai is jelen lesznek.

A hétfégi családi programok különösen érdekesnek ígérkeznek: „Vadat, halat s mi jó falat...” címmel lesz történelmi játék gyermekeknek, melynek keretében a királyi asztalra a reneszánsz udvarban szokásos ételek kerülnek, a lakomázás alatt zene szól, majd következik a tánc. Lesz fegyverbemutató, lovagi bajvívás, próbáztatás, fényképezés a páncélruhákban, sakk történelmi előadás és sakkszimultán kisiskolásoknak. Hangverseny és hangszerbemutató mellett színészek olvassák föl Mátyás királlyal foglalkozó népmeséket.

A reneszánsz családi napon a királyi kertekben és udvarokon árusok kínálják portékáikat, kézműves foglalkozások, történelmi játékok, zene és táncprogramok követik egymást és lesz királyi hintózás az oroszlános udvarban. A reneszánsz látványosságok sorában gólyalábas felvonulást, zászlóforgatók, mutatványosok, számszerű lövészek bemutatóját élvezheti a közönség. A fiatal felnőtt korosztály számára szakvezetések tartanak a múzeum munkatársai a kiállításban, előadás-sorozat, filmklub, színházi est, hangverseny, interaktív játék, társastánc bemutató kínálatából válogathatnak.

„Ragyogó reneszánsz” címmel júliusban és augusztusban a királyi udvarokban és kertekben rendezvénysorozat kezdődik, amely felidézi a korszak zene- és táncművészetét, viselettörténetét, viselkedési szokásait, kertkultúráját, s számítva a külföldi látogatók várhatóan nagy számára, a programokat angol nyelvű magyarázat is kíséri. A kertbemutató sétákat fátylós borozás és a korhű viseletekben történő fényképezés színesíti, s a látogatók nemcsak a reneszánsz hangulatú kert szépségeit ismerhetik meg, hanem a várfalakra felsétálva Budapest esti panorámájában is gyönyörködhetnek. Az Iparművészeti Múzeum kiállítása az itáliai majolikaművészet 15. századi kezdeteinek emlékművét mutatja be, de megismerteti a magyar királyi udvarban megjelenő majolika tárgyak eredetét és készítési körülményeit. A korszak legfontosabb itáliai központjai (Faenza, Pesaro) mellett nagy jelentőséggel bír az a tény, hogy Mátyás budai udvarában majolika műhelyt létesített, itáliai mesterek részvételével. A budai udvar mellett jelentős leletanyag került elő

az uralkodó egyéb magyarországi székhelyein, amelyek szintén láthatók lesznek a kiállításon.

Az Iparművészeti Múzeum időszaki kiállításaihoz kapcsolódó, komplex múzeumpedagógiai kezdeményezés szerkezete a „Habán mítosz 1593-1738.”, részben az „Oszmán-török szőnyegek” című kiállítások tapasztalatain és tanulságain kristályosodott mai formájára. A komplex múzeumpedagógiai program elsődleges célkitűzése, hogy nem csupán az általános és középiskolás, hanem az egyetemista korú, valamint a felnőtt, és nyugdíjas korosztályt is megszólítsa. Az egyes programok alapvetése, hogy játékos formában közvetítsék értékeinket az iskola falain túlmutató neveléssel, élményszerűen hozzák

közelebb minden korosztály számára a régmúlt eseményeit, egy-egy kor, műalkotás eszmeiségét, történetiségét. A foglalkozások egyik meghatározó helyszíne a kiállítóter, ahol műtárgyak-műalkotások „megfogható” részei, valamint a tudományos kutatások újszerű ismeretanyaga jelent kiindulási alapot egy-egy téma megközelítésére. Mindazonáltal lehetőséget teremtve a beszélgetésre és véleményformálásra, melynek következtében a látogató a kiállítások tartalmát mélységeiben megértve, pozitív élményekhez kötve „viszi haza.”

A kiállításban létrehozott szemléltető sarok és a gyerek-kuckó célja,

hogy a kiállítás közvetlen közelében mutassa be a majolikakészítés technikáját és műhelyeit. A foglalkoztató sarkokban játékos feladatlapok, színezők, valamint fényképes és grafikai illusztrációk segítik a kiállított tárgyak mélyebb megismerését, rejtett üzeneteinek megértését. A majolikakészítés munkafolyamatának művelési sorrendjéhez kapcsolódó virtuális számítógépes játék, mellett a családdal érkezőknek ajánlható a sétáló füzet, valamint a gyerekkuckó feladatainak együttes használata. Az óvodai csoportok számára tárgytapogató-simogató foglalkozásokat szervez a múzeum. Az általános iskolai osztályok, csoportok számára meghirdetett foglalkozások tárlatvezetéssel egybekötött játékos, kreatív alkotómunkából épülnek fel. Középiskolásoknak a műtárgyakat alapul vevő tematikus foglalkozások kitekintést adnak a kor politika-, vallás- és művelődéstörténeti vonatkozásaira a hozott tudás-

A Szentgyörgyi Bazini család címereslevele (részlet)

anyagra építve, komplex információátadással, szintetizáló látás- és gondolkodásmód kialakításával, fejlesztésével, a középiskolai történelem tananyaghoz szervesen kapcsolódva. Az idősek, szépkorúak teadélutánja havonta egy alkalommal tárlatvezetést és előadást jelent az idősebb, nyugdíjas korosztály számára. A „Gondolatok délidőben” címmel meghirdetett tematikus program célkitűzéseiben és metodikájában hasonló koncepciót követ, mint a fiatalabb korosztály számára kialakított foglalkozásoké. A hangsúly ezúttal az elmélyültebb beszélgetésekre, a műtárgyakhoz kötődő komplex ismeretek átadására és befogadására helyeződik, azonban a kreativitásra épülő elemek ugyanúgy részei a csoport-foglalkozásoknak.

Talán a Közlekedési Múzeum helyzete a legnehezebb – itt nyílik meg legkésőbb a kiállítás 2008 őszén. A kapcsolódó programok fő témája az utazás reneszán-

za – konstrukciós játékok, memóriajátékok, feladatlapok, csapatépítő játékok, logikai játékok sora épül a kiállításon bemutatott tárgyakra. A nagyobbak tudománytörténeti játékok mellett önálló kutatómunkát végezhetnek, tervezhetnek és alkothatnak játékokat, modelleket. A családi nap sétái a legkülönbözőbb korosztályok számára szerveződtek, a fogytékkal élők tapogatható tárgyakkal ismerkedhetnek.

A kiállításokhoz közös foglalkoztató album valamint a programokat együttesen ismertető tájékoztató füzet készült.

(Szerettük volna megkérdezni a reneszánsz év rendezvényeivel kapcsolatban az OKM Reneszánzs Program Iroda vezetőjét dr. Thuróczy Zoltánt, azonban elfoglaltsága miatt nem tudott folyóiratunknak nyilatkozni.)

Szentgyörgy Bazini család címereslevele. 1459. Magyar Országos Levéltár

Szt. Gergely miséje. 1480. Hátsó, tempera. Brno, Moravská Galerie

A Magyar Múzeumok szerkesztősége úgy gondolta, hogy egy külsejében és tartalmában megújult lap érzékeltesse olvasóival, mit tart fontosnak, miről szeretne tudósítani, mivel szeretne foglalkozni. S ki mástól kaphatna erre ötleteket, javaslatokat, mint szakmánk különböző képviselőitől. Ezért kérdésekkel fordultunk a magyar múzeumok fenntartásában, működtetésében érdekelt, abban részt vevő szakemberekhez. Reméljük, a válaszokból kikerekedő kép tanulságos, továbbgondolkodásra és munkálkodásra ösztönző lesz mindannyiunk számára.

Körkép

a megújult Magyar Múzeumok körkérdése

1. Milyen múzeumot szeretnének?
2. Mit várnak egy múzeumi laptól?
3. Milyen feltételek állnak a múzeum rendelkezésére és mi hiányzik a múzeum jó működtetéséhez?
4. Országos, illetve nemzetközi kitekintésben milyennek ítélik meg a megkérdezettek saját múzeumukat (illetve általában a magyar múzeumokat)?

Dr. Vigh Annamária, az Oktatási és Kulturális Minisztérium Közgyűjteményi Főosztályának vezetője

1. Nyitott, mozgalmas, szolgáltatásokat nyújtó, de a tradicionális értékeket is megőrizni és átadni képes, mozgékony intézményt, mely szerkezetében és szervezetében is alkalmazkodó képes.
2. Tájékoztasson, vitát nyisson, követendő példákat mutasson be itthon és külföldön.
3. A múzeumok működtetésében meghatározó a jó vezetői gárda. A lehetőségeket kihasználó és az azokkal élni képes vezetés, amely képes kiválasztani a megfelelő személyeket és alkalmas a

pénzügyi források előteremtésére is. Ismeri a jogszabályokat, a nemzetközi elvárásokat, kellően felkészült és nyitott az új megoldásokra.

4. Általánosságban nem lehet arra a kérdésre válaszolni, milyennek ítélné a múzeumok helyzete Magyarországon. Vannak erősségeik és gyengeségeik, valamint csak a hasonló adottságú intézmények között érdemes összehasonlítást tenni. Meghatározó a gyűjtemény, ezt lehet csak feldolgozni, bemutatni, hozzáférhetővé tenni, a legkülönbözőbb eszközökkel. Ha jó a gyűjtemény, a feltételek megteremtése nem lehetetlen. Ellenkező esetben csak rövidtávú sikerek várhatók.

Ezért a legfontosabb az adott intézmény gyűjteményre alapozott pozicionálása és az ebből adódó cselekvési terv meghatározása.

Kovács Ferenc, a Vas Megyei Közgyűlés elnöke

1. Az egészen biztos, hogy az új évezred teljesen másfajta megközelítést vár el a múzeumok fenntartóitól, működtetőitől. Hazai és nemzetközi példák bizonyítják, hogy azok a közgyűjtemények von-

zóak és tarthatnak érdeklődésre számot, ahol nem csak a kiállított tárgyak látványa várja a látogatókat, hanem valamilyen aktív közreműködést is biztosít számukra. Ezt a köznyelv látogatóbarát múzeumnak nevezi.

A megyei múzeumi hálózatunk általában képes korszerűen és vonzó módon, a látogatókat aktivizálva bemutatni gyűjteményeink értékeit, megyénk jellemző és különleges értékű kulturális örökségeinek fő elemeit. Nagy hátrány, hogy a kiállítótereink többsége teljesen más funkcióra épült műemlék épületekben van. Ezért igen költséges épületeinkben a korszerű követelményeknek megfelelő kiállít-

tások rendezése. Munkatársaink igyekeznek azért, hogy egyes tájegységeinknek, múzeumi gyűjteményeinknek az adott történelmi helyekhez kapcsolódó egyediségeit jeleníthessék meg az adott intézmény látogatóbarát programjaiban. Szerencsések vagyunk, mert magasan képzett és kreatív szakmai gárda áll Vas megyében a fenti feladatok megvalósítására. Az általuk végzett munkával, tervszerű tudományos kutatási programmal, a hazai és nemzetközi együttműködésben kezdeményezően, eredményesen végezhetjük el feladatainkat. Mindezt természetesen azért, hogy múzeumaink valódi kulturális közintézménnyé váljanak. Ezt a magas értékű munkát bizonyítja a „Batthyányak évszázadai” című kiállítás magas szakmai elismerése is.

2. Úgy gondolom, hogy a lap kiadójának kell eldöntenie hogy kinek írják az újságot. Az, hogy tudományos színvonalú szakmai lap lesz-e, vagy egy a téma iránt figyelemfelkeltő népszerűbb hangvételű újság, a szerkesztők elhatározásán múlik. Egy ilyen laptól azt várom, hogy tájékoztasson a szakma országos kezdeményezéseiről, a sikeres és eredményes programokról, a jó módszerekről. Legyen publikációs fóruma a múzeumok tulajdonosainak, vezetőinek az intézmények működési kérdéseiről, és a fejlesztésekről.

3. Szűk pénzügyi forrásaink vannak a nagyszámú, 12 intézményegységet összefogó, magas létszámú alkalmazottat (103 fő teljes munkaidőben) foglalkoztató megyei múzeumi hálózat fenntartására. A minimális megyei önkormányzati közgyűjteményi normatíva éves összege ennek az intézménynek a működtetésére sem elegendő. A megyei múzeum éves fenntartói támogatási igénye 2008-ban 260 millió forintot tesz ki. Az országos helyzethez hasonlóan jelentős gondunk a megfelelő kapacitású

és infrastruktúrájú gyűjteményi raktár hiánya, továbbá a meglévő múzeumi épületeinkben a szükséges műtárgyvédelmi, biztonsági és akadálymentesítési feltételek megteremtése. Napjainkban még kevésbé hatékony múzeumi rendszerünk munkamegosztási, szervezeti struktúrája, melynek átalakítása, korszerűsítése napirenden van.

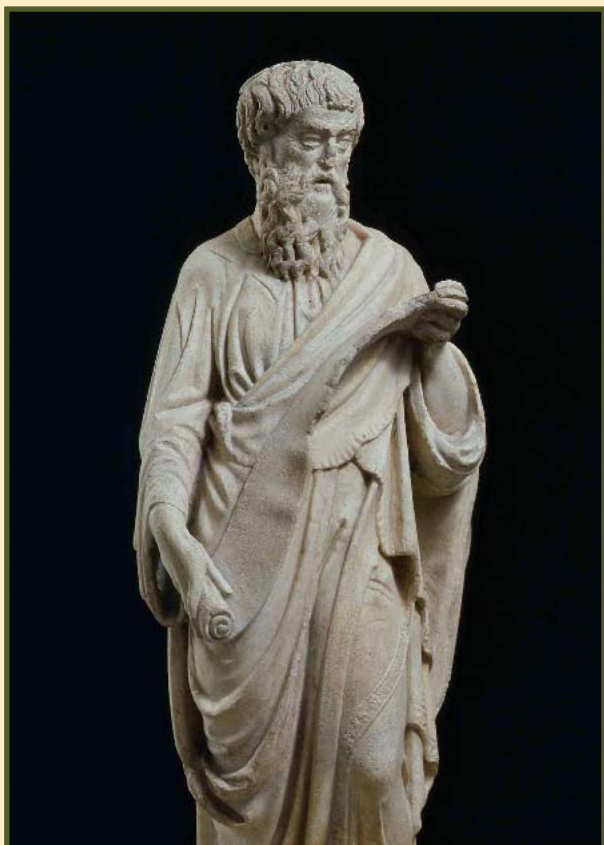
4. A kiemelkedő nagy nemzeti intézményeinkhez nem viszonyítható. A mai magyar viszonyok között átlagos a Vas megyei múzeumi hálózat, amelynek egy-egy tagintézménye – Körmeny, Sárvár, Vasvár, Kőszeg és a szombathelyi Múzeumfaló - az adottságai által (szakemberei és gyűjteménye) színvonalas munkát végez. A nemzetközi kapcsolatok többnyire a közvetlen határ menti régióval valósulnak meg, ezek azonban nem kapnak kellő hírverést.

Renner Zsuzsanna, az Iparművészeti Múzeum főigazgatója

1990-től muzeológusként, majd 1994-től főmuzeológusként dolgozott az Iparművészeti Múzeum Hopp Ferenc Kelet-Ázsiai Művészeti Múzeumában. 2003-tól a Hopp Múzeum igazgatói posztját töltötte be.

1. Olyan múzeumot szeretnék, amelyikre a közönség, a szakma, a sajtó odafigyel, számon tartják, kíváncsiak a véleményére, az események előtt jár, nem utolérni igyekezik azokat. Aktuális művészeti és tudományos kérdéseket vet fel és válaszol meg, érzékeny a tevékenységi körével kapcsolatos társadalmi folyamatokra. Nem csak jelen van, de aktív részese a szellemi-kulturális életnek. A múzeumok többsége – így az Iparművészeti Múzeum is – szükségszerűen a történetiségben gyökerezik, a múltból, a történelemből táplálkozik, és a régi korok művészetén keresztül hat a mára. Ugyanakkor én olyan múzeumot szeretnék, amely a tegnapi üzenetét mai eszközökkel, a szakma és

Donatello (?): Próféta. 1408. márvány
Firenze, Museo dell' Opera del Duomo

a közönség elvárásainak megfelelően adja közre. Olyan múzeumot, amely történetiségét és aktualitását kreatívan összeegyezteti, és korszerű megjelenítéssel hívja fel magára a figyelmet. Kialakít egy olyan arculatot, amely minden ízében mai, s ezt kor adta technikai vívmányokkal minden lehetséges szinten közvetíti. Kiállításairól, rendezvényeiről, programjairól a világhálón és a sajtóban is tájékoztat. Tudatosítja, hogy az Iparművészeti Múzeumban mindig történik valami, amire érdemes odafigyelni. Ez vonzza a látogatókat, akik szívesen látogatják programjait. Szeretném, ha az Iparművészeti Múzeum keresett színpont lenne a főváros kulturális palettáján, sőt, olyan programokat kínáljon, amelyekre vidékről is szívesen jönnek az igényes kiállítások kedvelői. Nagy hangsúly van tehát a vizuális és verbális kommunikáción, ám ennek mindenkor magas szintű szakmai tevékenységet kell közvetítenie. Fontos, hogy a múzeum sikeres legyen, mert ez új lehetőségeket és forrásokat nyithat meg számára, friss erőket mozgathat meg a múzeumon

belül is. A siker igénye minden tevékenység természetes velejárója, de soha sem mehet a minőség rovására. Nagyon fontos, hogy az Iparművészeti Múzeum, amely gyűjteményei jellegéből adódóan közvetlenül hat a tárgykultúrára, a környezetet formáló ízlésre, a vizuális kultúrára, minden tevékenységében magasra helyezze a mércét. Tevékenyen közreműködne abban, hogy felébressze a vágyat a minőségi tárgyak iránt, - legyen az, ruha, bútor, konyhafelszerelés vagy dísz tárgy - ezzel hasson környezetünk alakítására, jobbítására. Adjon támpontokat az értékválasztáshoz, hogy a giccs és kacat helyett igényünk és képességünk legyen a funkcionalitást és esztétikumot együttesen megvalósító tárgyak kiválasztására. Olyan Iparművészeti Múzeumot szeretnék, amelynek a tevékenységébe – a történeti gyűjtemények bemutatása mellett – szervesen beépül a kortárs iparművészet, a formatervezés, a kreatív iparok, s ezzel a múzeum hozzájárul az e területeken felhalmozott szellemi tőke megmutatkozásához. Rengeteg tehetség él e területen

Majolika dísztal Mátyás király és Beatrix címerével, Pesaro, 1476. Metropolitan Museum of Art, New York

is közöttünk, szeretném, ha számíthatnának az Iparművészeti Múzeumra mint megmutatkozási lehetőségre. A formatervezés és a kreatív ágazatok gazdasági jelentősége ma a világban óriási, szeretném, ha mi a magunk múzeumi eszközeivel hozzájárulhatnánk ennek a hazai felismeréséhez. Olyan múzeumot szeretnék, ahol a szakmaiság és a közönség szórakozásra, élményszerzésre való igényének kielégítése sosem alternatívaként merül fel, hanem egyazon tevékenység két oldalaként, egymást feltételező, kiegészítő aspektusaként. Egy múzeum azért jelent különös kihívást a benne dolgozók számára, mert nagyon különböző területeken – a tudományban, a kutatásban, a közönségkapcsolati munkában, a múzeumpedagógiában és még sorolhatnám – kell egyformán magas szinten teljesítenie. Olyan múzeumot szeretnék, amely a sokrétű követelményeknek meg tud felelni, s ahol az ehhez szükséges feltételek adottak. Nagyon fontosak a nemzetközi kapcsolatok, hogy kiadványaink idegen nyelven is olvashatóak legyenek. Olyan múzeumot szeretnék, amelyik nemzeti kulturális örökségünk tárgyi és szellemi értékeit a világ számára is megmutatja, kapcsolatokat épít, nemzetközi programokban vesz részt. Olyan múzeumot szeretnék, amely részévé válik az országimáznak; egy olyan országimáznak, amelyben helye van a magyar múzeumoknak, a kortárs magyar iparművészetnek, a magyar formatervezésnek is.

2. Mit várok el egy múzeumi laptól?- elsősorban azt, hogy fóruma legyen a múzeumkritikának. Hogy ne egyik múzeumi szakember írjon a másik múzeum kiállításáról, hanem legyen független múzeumkritika. Jó lenne, ha a lap hozzásegítene, hogy kialakuljon egy elvárható standard a kiállításokkal kapcsolatban, megítélésükhöz pedig egy sokoldalú szempontrendszer, mely a szakmai tar-

almat, az installációt, a grafikát, a kiadványokat, az arculatot stb. egyaránt figyelembe veszi. Mi az, ami minimálisan elvárható egy kiállítástól? Mitől jó, mitől látogatóbarát egy kiállítás? Teljesülnek-e kiállításainkban ezek a követelmények?

Jó lenne, ha szerepelnének a lapban a kiállítástervezők, kivitelező cégek, grafikusok, arculattervezők, hírt kapnánk az itthon is hozzáférhető legújabb múzeumtechnikai eszközökről, anyagokról, az ezeket bemutató nemzetközi kiállításokról.

Mutatkozzanak be a múzeumi eszközöket gyártó vagy forgalmazó hazai cégek. Amikor pályázatot írunk, sokszor probléma, hogy kihez forduljunk.

Szeretnék emellett friss híreket, információkat olvasni, nem csak a fővárosból, vidékről is. Jelezze a lap időben a pályázati lehetőségeket, vagy ezek elérhetőségét. Adjon hírt az új kezdeményezésekről. Adjon teret a főváros és a vidék közötti párbeszédnek: essen szó az eltérő működési feltételekről, előnyökről és hátrányokról egyaránt. Érdekelne, miként vélekednek a vidéki múzeumok az új célkitűzésről, a nagy múzeumok kiállításainak „dobozos” változatáról, illetve ezek utaztatásáról? Vi-

tafórumot nyithatna a lap a kultúrpolitikai irányokról, célkitűzésekről. Vesse fel a múzeumi rendszer átszervezésével kapcsolatos kérdéseket, adjon nyilvánosságot a különböző elképzeléseknek, az országos múzeumokat és a vidéket érintő kérdésekben egyaránt. Adjon helyet az államháztartási reformnak a múzeumi területet érintő, várható következményeiről szóló cikkeknek, véleményeknek. Mutasson arcot a múzeumi élet szereplői közül, legyenek köztük muzeológusok, restaurátorok, múzeumpedagógusok. A mai kiállításcentrikus muzeológiában hajlamosak vagyunk folyton csak a kiállításokról beszélni. Fontosnak tartanám a háttér munka bemutatását, ami a közönség szeme

Sisakot tartó ifjú szobra.
Budapesti Történelmi Múzeum

elől rejtve van. Hangsúlyozni kellene ennek a fontosságát, sokrétűségét, hiszen e nélkül nem működik a múzeum, nincs kiállítás. Foglalkozzon a lap a muzeológia és a múzeumpedagógia aktuális kérdéseivel is: állandó kiállítások típusai, trendek tegnap és ma. Mit ért múzeumpedagógián a múzeum, mit vár tőle a pedagógus? Milyen egy jó múzeumi foglalkozás? Mitől múzeumi, több vagy más egy múzeumi foglalkozás, mint egy bármilyen helyszínen megrendezhető kézműves program? Sok mindenről beszélünk: a múzeum mint tudásközpont, a múzeum szerepe az élet-hosszig tartó tanulásban – tulajdonképpen mit értünk ezeken? A lap hozzájárulhatna a fogalmi tisztázáshoz, akár a hazai és a nemzetközi példák áttekintésével.

3. Amikor feltételekről gondolkodom, a múzeum adottságait is számba szoktam venni, hiszen ezek kihasználhatóak és kihasználandóak a jobb működés érdekében. Adottságaink közé tartozik a különleges épület, Budapest egyik legszebb épülete, amely egyedi építészeti remek, a gyűjtemények, két különleges arculatú filia. Az épület persze rossz állapotban van, rekonstrukcióra szorul, melynek elmaradása égető probléma. A gyűjtemények zsúfolt raktárakban vannak elhelyezve, melyek a kiállítóterek rovasára bővültek a múzeum fennállása során, s melyekben a műtárgyvédelmi feltételeket a rekonstrukció elmaradása miatt egyre nehezebben tudjuk biztosítani. A filia épületei is rossz állapotban vannak és rekonstrukcióra szorulnak. Ezek az adottságaink tehát részben inkább potenciális lehetőségek, melyek befektetéssel válhatnak igazi adottsággá. Nos, ennek a feltételei jelenleg hiányoznak: továbbra is várat magára épületeink rekonstrukciója, amelyről azonban nem mondhatunk le. A legközelebb megnyíló uniós forrásokra egy nagyon jól előkészített projekttervvel kell pá-

lyáznunk. Ám ma azt kell mondanom, hogy az informatikai fejlesztés elmaradása, ha lehet, még a rekonstrukció elmaradásánál is súlyosabb akut probléma. Informatikai rendszerünk olyan állapotban van, amely nemhogy nem teszi lehetővé mindazon feladatok ellátását, amelyet az Iparművészeti Múzeumnak saját területén vállalnia kell, de a napi munkát – gondolok itt például a nyilvántartás ke-

zelésére – is bármelyik pillanatban komolyan veszélyeztetheti. Ez egy olyan probléma, amely feltétlenül sürgős beavatkozást igényel.

Tudjuk, hogy a múzeumok finanszírozásának átalakulásával a tevékenységek egyre szélesebb körét alternatív forrásból kell megoldani. E téren nagyon fontosnak tartom az uniós pályázatokban való részvételt, s ezzel kapcsolatban a múzeumi struktúra alkalmassá tételét az ilyen projektek befogadására. A közös projektlehetőségek miatt is fontos a nemzetközi kapcsolatépítés, a partnerek keresése. Emellett persze fontos minden egyéb pályázati lehetőség is.

Az alapvető problémának azt látom, hogy jelenleg nem áll rendelkezésre az az egyszeri nagyobb támogatás, infúzió, amely a 21. századi Iparművészeti Mú-

zeum felépítéséhez szükséges kezdő lökést megadná. E nélkül nehéz helyzetben vagyunk, hiszen az Iparművészeti Múzeum az országos múzeumok között a közepes költségvetésű intézmények közé tartozik. Ami a személyi feltételeket illeti, létszám-bővítésre nem számíthatunk, de mindenképpen szükség van egyes területek, így a kommunikáció, a marketing, az informatika, a múzeumpedagógia, kiállítás-szervezés erősítésére, szakmai területen pedig a kortárs művészeti program személyi feltételeinek megteremtésére és az utánpótlás nevelésére. Ezt részben az erők belső átcsoportosításával, részben a közalkalmazotti státuszok bővítése helyett más alkalmazási formákkal tervezzük megoldani.

Pavese. Magyar Nemzeti Múzeum

4. Az Iparművészeti Múzeum országos múzeum, európai rangú gyűjteményekkel. Gyűjteményeinek jellegénél fogva kínálata egyedi a magyar múzeumok palettáján, s az a feladatunk, hogy ezt az egyedi arculatot erősítsük, részben éppen a kortárs iparművészet és formatervezés felé nyitással. Meggyőződésem, hogy átalakuló múzeumi világunkban csak a markáns arculattal bíró múzeumok őrizhetik meg pozíciójukat, ezért az arculat maivá, hangsúlyosan egyedivé formálása, ha úgy tetszik, létkérdés a múzeum számára. Országos tekintetben tehát szükség van önmagunk pontos meghatározására, s ezzel kapcsolatban a múzeum missziójának megfogalmazására, melyre fel kell építenünk hosszú távú tudományos tervünket, erre pedig gyűjteményfeldolgozási, kiállítási, publikációs tevékenységünket és rendezvényi tervünket alapozhatjuk. Hazai pályán éppúgy, mint a nemzetközi mezőnyben, elvem a verseny helyett az együttműködés. Meggyőződésem, hogy saját arculatával minden nagy és kisebb hazai múzeumnak helye van a kulturális életben, és nekünk nem attól lesz jobb, ha a másoknak kevesebb jut, hanem ha az egész múzeumi terület felé nagyobb figyelem fordul. Ilyen értelemben más múzeumok nagy kiállításai is hasznot hoznak, hiszen a múzeum, mint olyan reflektorfénybe kerül. Mondhatjuk, persze, hogy ahol kevés az elosztanivaló, ott a nagy projektek mégis csak a többiek rovására viszik el a támogatást. Erről azt gondolom, hogy az Iparművészeti Múzeum is, ha jó tervekkel áll elő, meg fogja kapni a szükséges támogatást. Fontosnak tartom munkánkban az országos besorolásunk szem előtt tartását, hogy a ránk bízott értékeket országosan is megismertessük, az iparművészet – és a keleti művészetek - területén meglévő szaktudásunkat, igény esetén, országosan is kamatoztassuk, rendelkezésre bocsássuk. Nemzetközi tekintetben az Iparművészeti Múzeum nagy hírű múzeum. Fontos ennek a jó hírnévnek a megtartása, erősítése. Egyes gyűjteményrészeink világviszonylatban is párjukat ritkítják. Célunk, hogy ezekkel a nemzetközi szinten megjelenjünk, nem csak egy-egy darabban, hanem lehetőleg egész kiállításokkal. Ehhez szükséges egyfelől a személyes kapcsolatépítés, másfelől minden tevékenységünk idegen nyelvű megjelenítése.

Dr. Szatmári Imre megyei múzeumigazgató.

(Békés Megyei Múzeumok Igazgatósága) 1985 óta a békéscsabai Munkácsy Mihály Múzeum régésze, 1991-től osztályvezető, 1996-tól igazgatóhelyettes, 2001-től igazgató, a Megyei Múzeumok Igazgatóságainak Szövetsége alelnöke.

1. Az utóbbi években érzékelhető folyamatokra gondolva és a közeli jövő elé nézve most leginkább működő, s jól működő múzeumot szeretnék. A működés miatt azért aggódom, mert nem látok egységes, országos koncepciót a múzeumok tekintetében – valamennyi intézmény sodródik a fenntartó költségvetési tételei között. Biztos alapokat, kereteket szeretnék, hogy lehessen tervezni, mert ez a feltétele a nyugodt és eredményes munkának. Ez a múzeumi működési háttér a rendszerváltozás óta nem alakult ki. Ha az alappillérek megvolnának, ki lehetne dolgozni a múzeumi munka stratégiáját is, s beszélhetnénk a tervszerű szakmai feladatokról, a közönségről. Ezt a munkát azonban országos szinten kellene elkezdni, egységesen kezelve az ország kulturális örökségének egészét. Ha a munka nyugodt feltételeit meg lehetne teremteni, s a stratégia kialakult, akkor lehetne igazán értéket termelni és közvetíteni. Napjainkban a speciális szakmai feladatok végzése mellett különös szerep jut a közönségkapcsolatoknak, hiszen legfőbb céljaink egyike a ránk bízott, s általunk előállított értékek közvetítése a közönség, vagyis az egyén és a tár-

Osztrák mester: Toulouse-i Szt. Lajos és Sienai Szt. Bernardin. 1477. Fa, tempera. Szépművészeti Múzeum

sadalom számára. Ennek érdekében folyamatos és tudatos PR tevékenységre, marketingre, reklámra van szükség. Ha az emberek, a társadalom különböző csoportjai nem tudnak arról, hogy milyen értékek vannak közös birtokunkban, mit őrzünk mi a múzeumban, akkor az egész nem ér semmit. A több mint százéves vagy éppen annál fiatalabb múzeumban falai között felhalmozott és sokszor még a raktárak mélyén rejtőzködő kincseinket, értékeinket meg kell ismertetni az egyénnel, hogy ezen keresztül is fejlődjen és gazdagodjon a társadalom szellemisége. Ez által válhatunk mi is – a szó igazi értelmében – európai gondolkodású társadalommá.

2. A lap címe: Magyar Múzeumok. Foglalkozzon tehát ez a lap a magyar múzeumokkal. Minden fajta besorolású múzeummal, mindenféle múzeumi örömmel és minden múzeumi problémával, fenntartókkal, dolgozókkal és közönségükkel egyaránt. Azzal, hogy milyen jelenségek láthatók a felszínen, s azzal különösen, hogy milyen folyamatok húzódnak a mélyben. Egy ilyen címet viselő lap szóljon arról, ami a szakma és a közönség számára a legérdekesebb, de vállalja – s különösen napjainkban nagy szükség van erre – azokat a problémafelvetéseket is, amelyek a mindennapi gondokról szólnak! Napjaink állandó változásai között sajnos rossz ízű aktualitások is jelen vannak, melyekkel ugyanúgy foglalkozni kell, mint a sikerekkel. Nem mehet el a

magyar múzeumok lapja ma olyan kérdések mellett, mint a múzeumokat is elérő kényszerű megszorító intézkedések sorozata. Meg kell mutatnia azok hatásait, beszélnie kell az elbocsátások mértékéről, a szakmában egyre jobban jelentkező megélhetési gondokról, a magukra hagyott gyűjteményekről, az átalakulásokról, átszervezésekről, egyszóval a múzeumok jövő képének jelenlegi formálódásáról.

Mi a magyar múzeum?

Nem a gyűjtemények, nem a vele foglalkozók munkája leginkább?

Mindig csak az a hír, ami csillog, ami háromnapos csoda, de amit mindenki elfelejt, s végül már senki sem foglalkozik vele? Természetesen a siker is fontos, de nem lehet egyedül fontos. Foglalkozzon a lap kényes kérdésekkel, széles bázist érintő kérdésekkel is! Ennek lenne olvasótábora, nem úgy, mint a megszokott közhelyeknek. A nagy dolgoknak sem tud mindenki egyformán örülni (sajnos), mert vagy irigykedünk, vagy önmagunkra büszkék vagyunk, hogy ír rólunk az újság, azt meg figyelmen kívül hagyjuk esetleg, hogy senki nem olvassa. Olyan lapnak látom igazi értelmét, amit minden magyar múzeumban érintett illetve az iránt érdeklődő keres, és szívesen olvas, mert tudja, hogy azt találja benne, ami őt is érinti, ami őt is érdekli. A siker fontos, példát adhat, de lényegében csak szezonális és szűk kört érint közvetlenül.

Arról indítanék lapot, hogy hol is tartunk, hogy is

**Agnolo Bronzino: I. Cosimo nagyherceg portréja
1551–1559 körül
Firenze, Galleria degli Uffizi**

állunk itthon mi magunkkal, és a nagyvilágban, a magyar múzeumok terén. Körüljárnám, miféle múzeumot szeretnék a különböző pozíciókat elfoglaló érintettek: a látogatók, a muzeológusok, a döntéshozók. Tükröt tartana ez magunknak és mindenkinek, akikkel egy hajóban evezünk – még ha nem is tekintik a saját hajójuknak igazán.

Ugyanis erről szól a mi világunk, s főként erről szól a jövő. A többi csak napi kötelezettség: hetilap, havilap, negyedéves vagy akármilyen.

A lap dolga megtanítani az olvasókat arra – szakmait és érdeklődőt egyaránt –, hogy hol van a határ az eredmények és hiányosságok megítélésében. Legyen reális, hiteles képünk, ami az igazságot tükrözi. Érezze feladatának az emberek szellemiségének nevelését – kultúra nélkül nem lesz európai országunk. Európában már szinte közhely, hogy a kultúra „stratégiai húzóágazat”. Érezzük mi is annak, s tegyünk érte, hogy az legyen, s tegyen érte a Magyar Múzeumok is!

3. Elmondhatjuk, hogy Békéscsabán van most már korszerű múzeumunk uniós forrásból (az ország-

ban a vidéki városok múzeumai közül csak Szeged és Békéscsaba kapott uniós támogatást – a szerk.), s vannak a legjobb és legújabb technikai feltételekkel rendelkező állandó kiállításaink az Oktatási és Kulturális Minisztérium által meghirdetett Alfa program eredményeképpen. A Békéscsabán most átadott, teljesen megújult Munkácsy Mihály Múzeum a közönség számára rendelkezésre bocsátható feltételeit tekintve egy kulturális központtá válhat. Viszont csak remélni tudom, hogy lesznek kellő számban munkatársaink is, akik majd működtetik, s emellett gondot jelent – és ez országosan is általános – a raktározás problémája. Nálunk is szükség volna korszerű raktárbázisra, s természetesen a fenntartásához szükséges anyagi fedezetre.

4. A magyar múzeumügy alakulására való több mint két évtizedes odafigyelés alapján világosan látható, hogy egy múzeum vagy egy múzeumi szervezet országosan vagy akár nemzetközileg betöltött szerepét pontosan meghatározza a földrajzi helyzete, minthogy a megye helyzetét is pontosan determinálja a térségben elfoglalt helye. Az adottságok pedig nagyon különbözőek ezen a téren. Máshogy fogalmazva: mint ahogy az egyes megyék nem ugyanolyan erősek, úgy a múzeumi szervezeteik sem egyforma képességűek. Ha egy megye gazdag, akkor a megyei múzeum is jó helyzetben van. Ha viszont a megye hátrányosabb helyzetű, akkor az természetesen meghatározza (korlátozza) a múzeumi szervezete lehetőségeit is. Nem lehet tehát egyenletes színvonalról és feltételekről beszélni a különböző megyékben. S bár jóllehet a megyei múzeumok különbözőek is ilyen módon, a törvényben meghatározott feladatellátásuk tekintetében még sincs különbség, hiszen a kulturális értékeink mennyisége és minősége ugyanolyan gazdag bázist nyújt minden megyei múzeum számára. Ugyanakkor viszont a szakemberek, sőt az intézmények száma is nagyon eltérő a különböző megyékben. Nem véletlen, hogy a fenntartó megyei önkormányzat 2000-ben éppen Békésben kezdeményezte a múzeumi szervezet átalakítását. Akkor nyolc múzeumból hat átkerült a települési önkormányzatok fenntartásába. Ez a változás együtt járt azzal is, hogy egy-egy múzeum szerepköre, a kulturális életben betöltött funkciója a korábnál sokkal jobban körvonalazódott.

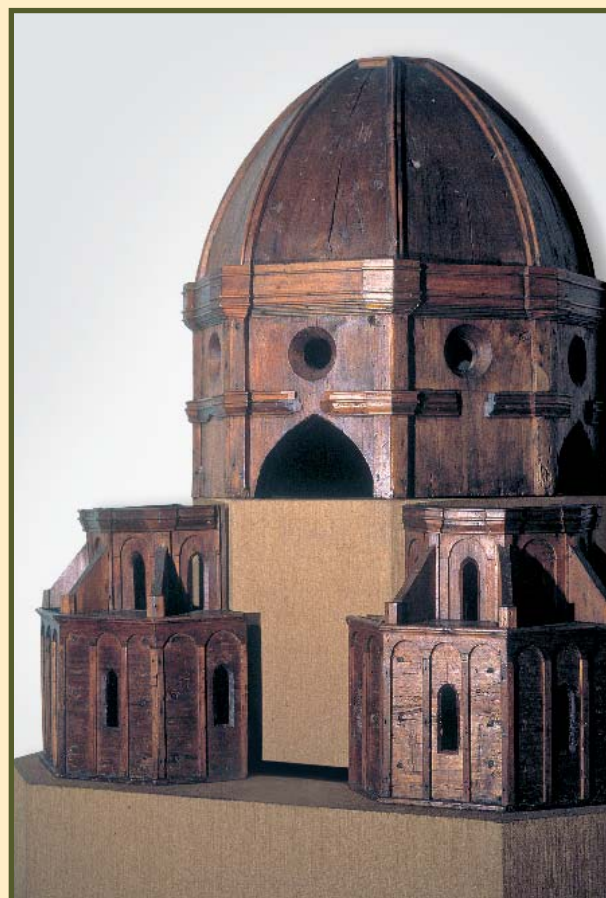

Ugyanígy a megyei múzeum feladatköre is tisztább, jobban körülrajzolható lett. A szerepkörök pontosabb meghatározására nálunk került először sor, aztán pedig a legtöbb megyében is elkerülhetlenné váltak ehhez hasonló folyamatok. Néhány év alatt világossá vált, hogy a békési kezdeményezés nem egyedi ballépésként értelmezhető, hanem egy olyan általános szükségszerűség, amelyet a megyék, – ha különböző formákban is – követni kényszerültek. Nem beszélhetünk zsákutcáról sem, hiszen a Békés megyei múzeumi szervezetet emelkedő pályára lehetett állítani, s 5-6 év alatt kiváló és kiemelkedő eredményeket voltunk képesek produkálni. 2007-ben azonban újra a megszorító intézkedések következtek. A fenntartó hozzávetőlegesen tíz százalékkal csökkentette a működési költségeket, ám ekkor már nem voltak tartalékok a 2000. évi átszervezés következtében. 2008-ban még inkább beszűkülnek a vidéki múzeumokat fenntartó települési és megyei önkormányzatok lehetőségei, és ez országosan a 2007. évi állapotoknál is jobban érezhető lesz a múzeumokban. A gazdasági helyzet arra kényszeríti az önkormányzatokat, hogy megvizsgálják: mit ír elő kötelező feladatellátásként a törvény, s ehhez mennyi a központi normatív támogatás. Az ellentmondás és aránytalanság nyilvánvaló, hiszen a fenntartók a kapott támogatásnál mindig is nagyobb részben járultak hozzá a múzeumok működéséhez. A kérdés az, mennyiben van realitása annak, hogy egy múzeumi szervezet pusztán a központi normatív támogatásból működjön. Gazdasági szempontok esetén azonban, jól tudjuk, a realitást a rendelkezésre álló források lehetőségei határozzák meg. Számokban kifejezve: a 2007. évi csökkentett színvonalon számítva 2008-ra a Békés megyei múzeumi szervezet fenntartására 225 millió Ft-ra lenne szükség, a központi normatív támogatás ezzel szemben 85 millió Ft. Ugyanakkor a bérek és járulékok jelenlegi összege 150 millió Ft.

Ami a kérdésben érintett nemzetközi kitekintést illeti, azt tartom a legfontosabbnak, hogy minden múzeumnak ismernie kell a saját helyét, szerepét, lehetőségeit. A pontos helyzetfelismerés pedig meghatározhatja az ésszerű lehetőségeket. Egy-egy múzeumnak az a dolga, hogy ezeket a lehetőségeket a lehető legjobban használja ki. Békés megye nemzetközi múzeumi kapcsolataiban fontos szem-

pont, hogy Békéscsabán szlovák, Gyulán pedig román főkonzulátus működik. Ez is jelzi azt, hogy a nemzetiségi kötődés milyen irányú lehet leginkább, amellett, hogy a Munkácsy Mihály Múzeum a szlovákság és románság kutatásának országos bázismúzeuma. A földrajzi közelség miatt törvényszerű az Araddal és Nagyváradal való kapcsolatok fenntartása, kiszélesítése, de igen szoros együttműködés alakult ki a szlovákiai Tóketerebessel, Kassával, Zsolnával (Zsolna megye Békés testvérmegyéje) és Trencsénnel is. A vajdasági kapcsolatok szintén vannak eredményei, a nagybecskereki képtárral való együttműködésnek köszönhetően. Anyagi lehetőségek birtokában jobban lehetne még a régiós kapcsolatokat építeni, hiszen Békéscsaba egy olyan hatvanmilliós eurorégiós övezetben helyezkedik el, amely magában foglalja Szeged mellett Aradot és Temesvárt. Tudjuk ezzel együtt azt is, hogy a jelenlegi országhatárok mesterséges kép-

**Filippo Brunelleschi (?): A firenzei Santa Maria del Fiore dóm kupolájának és háromkaréjos szentélyének famodellje. 1429–1465 körül
Firenze, Museo dell'Opera del Duomo**

zödmények, s vissza kell találnunk a régi kapcsolat-rendszerekhez, hiszen a cél a tágabb régió népeinek békés egymás mellett élése, együttműködése.

Miklósi Sikes Csaba, a Sümegi Városi Múzeum igazgatója, a Sümeg városi képviselőtestület tagja, a Pénzügyi, Gazdasági és Városfejlesztési Bizottság tagja

Kolozsvárott, Bukarestben, Budapesten és Miskolcon végezte tanulmányait, tervező-üzemmérnök, műemlékvédelmi szakmérnök, művészettörténész. Hat önálló kötet, tanulmányok és cikkek szerzője.

1. Erre eléggé egyszerű a válaszem. Figyelembe véve a település adottságait és méreteit (6900 lakos), a múzeum szerepét és jellegét, egy olyan kisváros esetében, mint Sümeg – úgy gondolom – a gyűjtemény nagyjából a „helyén van”. Régi mániám – s ezt, ahol lehet írásban és szóban is hangoztatom – Sümeg (és általában egy-egy kisváros) életében a MÚZEUM nem egy elérendő célt, hanem elsősorban eszközt kell hogy jelentsen. Egy olyan szellemi műhely (túl hangozatos így?), ahol a helyi és környékbeli értékek gyűjtése, tárolása, őrzése, feldolgozása és bemutatása mellett igen széles skálán mozognak azok a feladatok, illetve elvárások, amelyeknek az adott intézmények szó szerinti feladatai mellett még meg kell felelnie. A számos példa közül csak kettőt említek. Múzeuma révén, Sümegen van egy olyan (munka)hely, (fűtött helyiségekkel, fizetett állásokkal, kellő infrastruktúrával, s ki lehet jelenteni: megfelelő alkotói szabadsággal), ahol a fentiekben vázolt feladatok mellett, meg lehet jelentetni azokat a könyveket, amelyek elsősorban rólunk és nekünk szólnak, így az itt élők számára fontosak. A múzeum e mellett egy olyan hely, ahol segíteni lehet a város és a környék diákságát abban, hogy a különböző szintű szakdolgozataikhoz megfelelő témát tudjanak választani, így évente 20-25 esetben diplomamunkák irányítását biztosítjuk számukra, akár azok megvédésében is részt vállalva. Számomra ezek a „halálosan komolyan” kezelendő feladatok, és talán a legtöbb örömet jelentő ügyeim közé tartoznak.

Tudjuk, hogy a felvállalt (kitűzött) célok megvalósítására csak igen szűkre szabott feltételek állnak ren-

delkezésre. A kisvárosi múzeumok jobbára egy-két személyes műhelyek, s így érthető, hogy az egyes intézmények jobbára a vezető érdeklődési körétől, képzésétől, azaz szakmájától függenek. Életem folyamán elsősorban a műemlékek védelmével foglalkoztam, így érthető, hogy Sümegen is - ha csak tehetem - a város és vidékének épített örökségével foglalkozom. (Ha régész lennék, már biztosan felástam volna Sümeget és környékét; ha teszem azt irodalomtörténész, akkor Kisfaludy Sándor munkássága az igazán izgalmas feladatok közzé tartozna; néprajzosnak a sümegi fazekasság lenne a páratlanul izgalmas téma, stb.).

Itt nincsenek osztályok (és hozzájuk rendelt vezetők), nincsenek gyűjteménykezelők, nincsenek rak tárosok, restaurátorok, meg kiállítás-szervezők. Itt mindenesnek kell lenni, ami részben izgalmas, de felelősségteljes feladat is. Egy országos, vagy megyei múzeumban, ha elmegy az igazgató, vagy teszem azt egy osztályvezető, attól az intézmény feltehetően továbbra is ugyanúgy működik. A kis múzeumok esetében ez értelemszerűen nem így van.

Visegrádi Madonna. 1480 körül. Márvány. Visegrád, Mátyás király Múzeum

Ha úgy áll félre az ember, hogy nem nevelt ki maga után valakit, egyszerűen bukik a mutatvány.

Milyen múzeumot szeretnék? Alapjában véve a mostani állapot - az adott körülmények és lehetőségek tudatában - akár megfelelőnek is mondható. Persze így nem teljesen pontos, mert az „igazi” az lenne, ha megélhetném azt a tervezett állapotot, amikor a város muzeális gyűjteménye a jelenleg felújítás alatt álló püspöki palota barokk épületében kapna helyet. De ez más történet, teljesen újjak lennének a feltételek. Értelemszerűen a maitól lényegesen eltérő koncepció kialakítását igényelné, ugyanakkor a jelenleginél változatosabb és sokkal látványosabb lehetőségeket is jelentene...

2. Mit várok el egy múzeumi laptól? – nehéz kérdés. Az erre adandó válasz jó alkalom ugyanis enyhe demagógiával megfűszerezett okosnak tűnő üres frázisok pufogatására, alapjában véve semmitmondó vélemény kinyilvánítására is. Komolyra fordítva a szót, egy adott múzeumi lap értelemszerűen több szempontot is követhet. Lehet egy befelé forduló, csak „annak a bizonyos szűk körnek” szóló kiadvány (réteglap), amelyet múzeumi szakemberek írnak múzeumi szakembereknek. Lehet ennek a másik véglete: az átlagolvasó számára emészthető, sok-sok látványossággal megtűzdelt kiadvány, és lehet a kettő egyfajta ötvözete. Hogy ezek közül melyik utat választja a szerkesztő és kiadó... na ez az a kérdés, melyre legnehezebb választ adni. Úgy gondolom, hogy ízlés, szakmaiság, pénz (és/vagy)

piac kérdése ez.

Számomra az utóbbi szerkesztési koncepció tűnik a legjobbnak, egy olyan kiadvány, mely a szakmaiságot nem nélkülözve ugyan, de közlendőjét közérthető nyelven fogalmazza meg ügyelve arra, hogy aktuális legyen, ugyanakkor mondandójában – úgy térben, mint tematikában (értem ezen a múzeumi szakma számos válfaját) – egy átfogó, a „perifériáknak” is helyet adó kiadvány legyen. Lehet, hogy soraimnak kissé „hazabeszélő” íze van (szakmai ártalom). De vállalom, mivel a „kicsik ügyét felvállalni” lehet akár az én feladatom (is). Rendszeres olvasója vagyok a Magyar Múzeumoknak, ahol az elején meg is volt ez a fajta egyensúly, s ahol az elmúlt években bizony csak elvétve jelentek meg a hazai kismúzeumok, nem szólva a határainkon túli, magyar (és nem magyar, de elsősorban magyar) vonatkozású gyűjteményekről.

A kiadvány tematikája. Értelemszerűen szorosan kötődik az adott kiadvány elképzeléseihez. Múzeumi lap lévén szólnia kell(ene) a helyszínekről, a gyűjteményekről, az állandó-, és időszakos kiállításokról, ugyanakkor a látványosságok mögött álló hátterekről (gyűjtésről, megőrzésről, restaurálásról, képzésről, stb.), a sikerekről, és bátran kellene szólni azokról az egyre magasabb és vastagabb „betonfalakról” melyek ezt a műfajt körülveszik.

Mindezekről majd teljesen független kérdés a színvonal. A magyar múzeumi szakember-gárda sorában (határainkon innen és túl) számos kiváló tehetségű tollforgató van. Ebből a szempontból az új

lap, illetve annak új szerkesztői jónak mondható helyzetben vannak. Ami a kiadvány esztétikai megjelenését illeti (papírmínőség, színes és fekete-fehér fényképek, stb.), az már kizárólag az anyagi feltételek „vastagságához” tartozik.

3. Ezt a szakmát jobbra csak az elhivatottak űzik (az itt létező fizetések alapján gyanítom: kenyéradóink ezt pontosan tudják), hosszú távon csak azok az „együgyű emberek” maradnak meg soraiban, akik jobbra ennek az egyetlen ügynek elkötelezettjeivé váltak. Ez alap helyzet, mely jónak mondható, de egy-egy múzeum működési feltételeinek megteremtéséhez messze nem elégséges.

Örömteli látni az egyre sikerebb, európai mérce szerint is pazar időszakos kiállításainkat, és a múzeumok sorra megújuló

állandó kiállításainak minőségét. Számomra érthető és elfogadható, hogy ezek a vitathatatlanul minőségi ugrást jelentő változások elsősorban az országos, illetve a megyei múzeumok esetében történnek. Talán az is helyénvaló, hogy ezek esetében jómagam nem látok, talán nem is kívánok a kulisszák mögé látni. Amit viszont látok, mi több megélek, hogy a szakma mindenkori felső vezetése (gondolok itt első sorban a kulturális tárca múzeumi osztályára) egyszerűen tudomásul sem veszi a hazai kismúzeumok létezését. Tudom hogy súlyos szavak ezek, de vállalom, mivel tizennyolc év tapasztalata mondatja velem. 1989-től vezetem a sümegi múzeumot (ma már csak „muzeális gyűjtemény”-t). Ez idő alatt, meghívásaink ellenére, még soha senki a szakma mindenkori „krémjéből” nem tisztelt meg minket jelenlétével, mi több ez idáig egyetlen sikeresnek mondható pályázatunk sem volt. Egyetlen kapcsolatunk a „felső vezetéssel” a „Városi Múzeum” éves beszámolójához szükséges űrlap kitöltése és elküldése. Az is igaz, hogy

Oromcsempé. Visegrád,
Mátyás Király Múzeum

a fennálló törvények értelmében a múzeumot visszaminősítették egyfajta kiállítóhelyé, de ez éppen azoknak a törvényhozóknak figyelmét kerüli el immár évek óta, akik miatt ez megtörtént. Meg kellett tapasztalni azt is, hogy leveleinket, kéréseinket még válaszra sem méltatták. Múlt időben írom, mivel ezekkel a próbálkozásokkal már rég felhagytam.

Jellemző történet, hogy a sümegi múzeum keretében az 1990-es évek elején létrehozott három alapítvány közül – talán nem véletlenül - éppen a Darnay Kálmán nevét viselő múzeumi alapítvány az, melyet a sorozatos sikertelen pályázatok (no meg az általános közöny) miatt értelmetlen volt megtartani, miközben a város-rehabilitációt és a műemlékek védelmét segítő Püspöki Palota Közalapítvány, illetve a helytörténeti kutatások

és azok megjelentetését támogató Sümegi Fórum Alapítvány működése igazán sikeresnek mondható. Mindkét alapítvány a múzeum keretében működik, s az eddig összerahált pénz összege meghaladja a félmilliárd forintot.

Azt, hogy én miként élem meg mindezt, olyan magánügynek tekintem, ami ebben az esetben egyáltalán nem lényeges. Az viszont igen, hogy ezeknek a gyűjteményeknek léte, vagy nemléte, a szakma felső vezetésének közönye miatt kizárólag a helyi viszonyoktól függ. Addig létezik, amíg az adott települést irányító képviselő-testület fenn kívánja tartani. Ha netalán bezárása mellett döntenek (láttunk már ilyet!) nincs az a hatalom, mely meg tudná védeni. Másnap jön két-három önkormányzati tisztviselő, akik a szakmai leltárt átveszik, majd felteszik az ajtóra a lakatot... s következik a búsulás mindazért, ami ezt követi. Annak a bejárando útnak a „tuti” forgatókönyve ez, melynek végén a múzeum - akár több évtizedes munkával összegyűjtött értékei - így vagy úgy, de szétesnek. Ha netalán valaki

igényli, akár sümegi példákkal is tudok szolgálni: Darnay Kálmán, majd Kovács J. András 1945-ben, illetve 1968-ban történt elhalálózását követően itt (is) pontosan ez történt.

Kérdem én, miért nem lehet a gyűjtemények működését is egyfajta normatívával segíteni. Nem várja senki azt, hogy a múzeum fenntartási költségeit ne a helyi önkormányzat állja, amikor normatívát említek, nem gondolok másra, mint egyetlen szakember fizetésére, aki ily módon biztosítaná - a kritikus időszakokban is - a szükséges és (el)várható folyamatosságot.

A sümegi múzeum 1999-ben önállósult, azaz akkor vált ki a Veszprém megyei múzeumi hálózatból, s most már látszik: léte kizárólag attól függött, és függ ma is, hogy megvolt és megvan ez irányban a helybeliek ambíciója. Akkor a szakmabeliek csóválták fejüket, de 2007-ben, anyagi megfontolástól vezérelve, a megye vidéki gyűjteményei helyi fenntartásba kerültek, s gondolom ez a tendencia országszerte érvényes. Kérdem én ártatlan ibolyakék szemekkel: kinek jó ez a fajta „nagytakarítás”?, mert a nagybetűs szakmának biztosan nem. Ezeknek az intézkedéseknek „borítékolt” következményeit kíváncsian várom. Vajon hány épületből lesz vendéglátó helyiség, hol marad meg a gyűjtemény, s ahol igen, ott kik lesznek azok vigyázói, vajon ki fogja (ha fogja) a fűtés, a világítás, a felügyelettel járó számlákat fizetni?

Kérdésem az is, vajon a szakmát irányító szakembereink közül ki lenne az, aki hallomásból ismerné a sümegi gyűjteményt? Ki tud a Képtárunkról, ahol a „Nyolcak” csoportjának (Márffy, Kernstok, Pór, Tihanyi, Berény, Czigány meg a többiek) közel 40 festménye, 80 grafikája látható? Van egy jelentős, több tucat grafikai lapból álló Haranghy Jenő gyűjteményünk, ilyen nagyságrendű Kajári Gyula anyagunk, közel 100 festményből álló, az Indiában elhunyt Sass Brunner (anya és leánya) festményeiből álló kiállításunk, most pedig a reánk testált Horváth Márton üvegművész életmű gyűjteményének bemutatásán, illetve a vidék állatvilágát bemutató állandó kiállítás anyagán dolgozunk.

A legnehezebb talán a szakmai közöny, amivel meg kell küzdeni. Sokszor teszem fel magamnak (is) a kérdést: rajtunk kívül mindez vajon kit érdekel, igazából kinek fontos mindez?

4. Ezen a területen jelentősebbnek mondható tapasztalatom nincsen. Erdély magyarok lakta vidékein (főleg Székelyföldön és Kalotaszegen) a múzeumok, tájházak, vagy akár magángyűjtemények esetében az „értékmegőrzés” mellett igen fontos tényező az identitás megőrzése, illetve a nemzeti hovatartozás ez úton történő kifejezése. Úgy vélem, érthető módon ez utóbbi motiváció a történelmi Magyarország területén itt a legerősebb. Székelyföld városaiban (Sepsiszentgyörgy, Székelyudvarhely, Kézdivásárhely, Székelykeresztúr, Csíkszereda, Gyergyószentmiklós) igen gazdag gyűjtemények vannak, de a falvakban kialakított tájházak is komoly hagyományokkal bírnak. Ez utóbbiak alapításai az 1970-es években kezdődtek, és szerencsés módon napjainkban is folytatódnak. Zágonban a Csángó-gyűjtemény, Zabolán a Szentkereszty-kúria, Szejkén a most felépített leendő Bórvíz-múzeum épülete (és a felsorolás még folytatható) a legújabb megvalósítások közé tartoznak. Kalotaszegen a két világháború között Kós Károly bánffyhungyadi kezdeményezése csak rövid ideig járt sikerrel. 1990 után Inaktelkén, Mérán, Magyargyerőmonostoron, Kidében, stb. nyíltak meg az első tájházak. Ami a lényeg, alapításuk kizárólag egy-egy prominens helyi képviselőnek köszönhető. Kérdés, vajon meg lesz-e az akarat ezek hosszú távú fenntartására, avagy az enyészet sorsára jutnak?

Majolika padló. Budapesti Történelmi Múzeum

Európa másik szegletén, Stuttgart környékén van néhány kismúzeum, melynek vezetőjét személyesen is ismerem. Számomra igazi meglepetésként hatott, amikor egyik találkozásunkon, a miénkhez szinte hasonló finanszírozási problémákkal jöttek elő, amikor sorra arról panaszkodtak, hogy a helyi vezetés a focin, meg a tűzoltóságon kívül muzeális gyűjtemények támogatásáról nem igen akar hallani. Egyébként itt is a gyűjtemények léte, gondozása elsősorban egy-egy lelkes nyugdíjas tanító, esetleg orvos ügybuzgalmának köszönhető.

Béres Katalin muzeológus

1982 óta a zalaegerszegi Göcseji Múzeum történész-muzeológusa, számos kiállítás rendezője, és több kiadvány szerzője

1. Az ország egyik legkisebb vidéki megyei múzeumában dolgozó muzeológusként most ábrándozhatnék arról, milyen jó lenne, ha lenne szépen felújított vonzó épületünk, még egy kiállítótermünk, elegáns aulánk, múzeumi kávéházunk, minden gyűjteményünkhöz külön gyűjteménykezelő, a kiállítások rendezéséhez legalább egy dekoratőr, a múzeumpedagógiai foglalkozásokhoz foglalkoztató terem, és csak ezzel a feladattal foglalkozó múzeumpedagógus.... Milyen szép lenne, ha az egyre több munkát nem egyre kevesebb kollégának kellene végezni, sokszor négy-öt feladatot is egy időben! A realitásnál maradván azonban boldog lennék, ha a vidéki múzeumi hálózat nem esne a politikai csatározások áldozatául. Ha a szükséges strukturális átalakítások után nem egy végletekig lecsúszott, alapfeladatait ellátni képtelen intézménynek kellene felépíteni azt, ami már egyszer működött. Egyetértek azzal, hogy a modern múzeumnak nyitnia kell a közönség felé, olyan intézménnyé kell válnia, amely pozitív élményeket, emlékeket jelent a látogatók számára. Kollégáimmal régóta igyekszünk ennek az elvárásnak megfelelni, azonban azt tapasztaljuk, hogy az akciófilmekben edződött generációk ingerküszöbét nagyon nehéz elérni. Azokat, akiket sohasem neveltek arra, hogy a múzeumlátogatás is lehet a szabadidő eltöltésének kellemes módja, a rendelkezésünkre álló forrásokkal és eszközökkel szinte lehetetlen megszólítani.

Jó lenne, ha nemcsak a múzeumokat ösztönözné a minisztérium a látogatószám növelésére, hanem az oktatásban is hatékonyabban kellene támogatni, segíteni – az óvodától a középiskoláig – a múzeumbarát közönség nevelését. Rendre azt halljuk a tanároktól, hogy nincs idő múzeumba hozni a diákokat, mert oly nagy a tananyag, hogy az alapos és hatékony kiállítás-látogatás, amely minimum 2-3 tanórából áll, nem fér bele a tantervbe. Ha nem találjuk meg a közös nevezőt a pedagógusokkal, nem remélhetjük a múzeumok iránt érdeklődők számának növekedését sem!

Továbbá szeretném, ha az utóbbi években tetemesen megszorított munkánk mellett, (adminisztráció növekedése, múzeumpedagógiai feladatok gyarapodása, kiállítások komplett szervezése: a szükséges pénz előteremtésétől, az árajánlatok beszerzésétől, a látványtervek elkészítésén és a kivitelezésen keresztül stb.) maradna elegendő időnk alapfeladataink ellátására is, hiszen további gyűjtés, nyilvántartás, kutatás nélkül nem lesz kiállítás, nem lesz múzeum.

2. Az általam elképzelt múzeumi lap a múzeumban

dolgozóknak: muzeológusoknak, restaurátoroknak, gyűjteménykezelőknek, teremőröknek szóljon. Alapvető feladata kell legyen a szakmáról szóló információk áramlásának biztosítása. Olyan problémákról írjon, amelyek mindannyiunkat foglalkoztatnak. Rendszeresen tapasztalom, hogy a különböző konferenciákon, Pulszky társasági üléseken nem kerülnek szóba azok a témák, amelyekről a szünetekben élénk eszmecsere folyik. Például a múzeumok jövőjét illetően milyen víziók léteznek ma Magyarországon és a nagyvilágban, egy kiállítás esetében hol a határ a szakmaiság és a látványelemek alkalmazása között stb. Mivel egyelőre a szakmai továbbképzés nem megoldott, a konferenciákon való részvételi lehetőségünk is csökken, jó lenne, ha az újság vitafórumot biztosítana ezeknek a kérdéseknek, s hozzájárulna egységes szakmai állásfoglalások kiérleléséhez, a múzeumok érdekérvényesítő képességének növeléséhez. (Persze, a mai lehetőségek mellett egy internetes levelező fórum talán jobban megfelelné ennek a feladatnak!)

A lap adjon tájékoztatást múzeumi és a nem múzeumokra szabott, de őket is érintő jogszabályok változásokról, pl. adózás, illetékfizetések stb. Legyen Kitekintő rovata, mutassa be a külföldi múzeumi, muzeológiai gyakorlatot, akár cikkek átvételével. Szemlézze a külföldi szaklapokat és a hazai sajtó múzeumokról szóló szócikkeit.

Kiállítás ismertető helyett honosítsa meg a kiállítás-kritika műfaját (nagy szükség lenne rá!), amelyet ne csak szakmabeliek műveljenek, hanem legyenek felkért „laikusok”, pl. pedagógusok, esztéták stb.

Az újságnak legyen olyan rovata, amely új kiállítási, állagmegóvási, restaurálási technikákkal, eszközökkel, módszerekkel ismerteti meg az olvasót. Végül, de nem utolsósorban örülnék egy Hol, mit rovatnak is, amelyből kiderülne, hol lehet hozzájutni a fenti anyagokhoz, eszközökhöz. E termékek reklámozásából származó bevételek hozzájárulhatnak a lap fenntartási költségeihez.

3. Még tudunk fűteni és világítani, a fizetésünk is rendre megérkezik, azonban a telefonálási, utazási, továbbképzési lehetőségeink erősen korlátozottak, s egyes területeken nincs elegendő szakemberünk. Költségvetésünkben évek óta nincs pénz szakmai feladatokra. A kiállításokhoz, műtárgyvásárlások-

hoz, kiadványokhoz, rendezvényeinkhez csak pályázatok és kalapozás útján tudjuk előteremteni a szükséges összegeket. (Szerénytelenség nélkül állíthatom, hogy a pénzszerzésben komoly tapasztalatra tettünk szert és alapvetően sikeresek vagyunk!) Az anyagi erőforrások hiányán túl másik komoly problémája a Göcseji Múzeumnak maga az épület, amelyet kinőttünk, s amely mára szakmai továbblépésünk akadályává vált. Az egykor takarékpénztárnak készült ház minden zugát hasznosítottuk már, mégsem tudunk megfelelni a nyitott, látogatóbarát múzeum elvárásainak. Nincs a kiállítás-megnyitók és ünnepségek lebonyolítására alkalmas aulánk, előadó- és foglalkoztató termünk, nincsenek olyan közösségi tereink, ahol a látogató megpihenhet, megírhat egy képeslapot, megihat egy kávét. Még nagyobb problémánk, hogy mindössze egy – 179 m²-es – időszak kiállítások rendezésére alkalmas kiállítótermünk van. Ez a tér, amelyért minden évben komoly verseny folyik az egyes szakterületek (néprajz, régészet, történet, képzőművészet) kö-

Vetési Albert püspök kazulája, 15. sz. 2. fele
Veszprém, Gizella Királyné Múzeum

zött, – hiszen mindenki szeretné megmutatni magát –, méreténél fogva teljesen alkalmatlan a reprezentatív, országos kiállítások (pl. Munkácsy) fogadására, pedig látogatóink gyakran teszik fel nekünk a kérdést: mikor hozzuk Zalaegerszegre ezt vagy azt az országos hírű kiállítást? (Jelenleg – kivételként – a Tatárjárás című kiállítás látható ebben a teremben!)

Hasonlóan komoly gondot jelent az is, hogy kinőt-tük raktárainkat. Félig tréfásan azt is mondhatnám, hogy gyűjtési koncepciónk irányát a műtárgyak mérete határozza meg!

A Göcseji Múzeum hátránya az is, hogy a velünk egy szervezetbe tartozó Göcseji Falumúzeum már korán országos ismertségre tett szert, és nevünk hasonlósága miatt programjaink nem válnak kel-lően el a szabadtéri múzeum tevékenységétől. A látogatók, sokszor maguk a zalaegerszegiek is összekeverik a két múzeumot. Szükséges lenne megfelelő arculattervvel és marketingtevékenységgel átvinni a köztudatba a különbséget, erre azonban anyagi lehetőségeink nem elegendők.

A felsoroltakból természetesen nem az következik, hogy a feltételek hiánya miatt nem látjuk el feladatainkat, sőt a nehézségek leküzdése az évek során igen találékonnyá tett bennünket, és mindig igyekszünk megfelelni a közönség és a saját magunk állított elvárásoknak.

Néhány éve lehetőségként merült fel, hogy a felszámolt zalaegerszegi Ruhagyár szocreál épületét kellene építészeti újjávarázsolni, és benne kialakítani többek között egy modern, sokfunkciós múzeumot. Az ötlet felvillanyozott bennünket, de a megvalósítás óriási összege miatt csak álom maradt.

Hosszú távú tervek léteznek már – elsősorban a város részéről – a múzeum problémáinak orvoslására, megvalósításukra azonban a jelen körülmények között nincs reális esély.

4. Nincs igazán rálátásom a külföldi múzeumi viszonyokra, nem igazán vagyunk – lehetünk – jelen a nemzetközi múzeumi vérkeringésben. Kiadványaink azonban a cserekapcsolatok révén 57 külföldi múzeumba, egyetemi könyvtárba, kutatóintézetbe jutnak el. Napjainkban leginkább Zalaegerszeg testvérvárosainak múzeumaival van intenzívebb kapcsolatunk, mindenekelőtt a lengyelországi Krosnával, Marosvásárhellyel, a szí-

bériai Hanti-Manszijszkkal és újabban a boszniai Zenicával. Ezek a kapcsolatok rendszerint vezetői szintű látogatásból, kiadványcseréből, néhány konferencia meghívásból és olyan kiállítások cseréjéből állnak, amelyek kis költségvetésűek, nem kell utánuk tetemes biztosítási és szállítási díjat fizetni. (Ez alól kivételt képez a Bajcsa vár című kiállításunk.)

A hazai viszonyok között azt tapasztaljuk, hogy egyre szélesebbre nyílik az olló a vidéki és a budapesti múzeumok lehetőségei között, annak ellenére, hogy az ALFA-program lehetővé tette néhány korszerű vidéki állandó kiállítás megszületését. Míg a főváros „sztármúzeumaiban” számunkra felfoghatatlan pénzekből és propagandával készülnek az óriási tömegeket vonzó, valljuk be, elsősorban a szenzációéhségre épülő, az igazán kíváncsi látogató számára éppen a tömeg miatt élvezhetetlen kiállítások, addig nálunk egy időszaki kiállítás megvalósításához jó esetben kétfélmillió Ft áll rendelkezésre, de általában jóval kevesebb. Velük nem tudjuk felvenni a versenyt, pedig szellemi municióból, jó ötletekből nálunk sincs hiány! Ezt bizonyítja, hogy az elmúlt években mind múzeumunk, mind pedig kollégáink számos szakmai és fenntartói elismerésben részesültek. Látogatóink részéről is sok pozitív visszajelzést kapunk, utóbbi években készült kiállításaink (pl. Kettő egy pár, Bajcsa vár, „Mindenkinek szem a láncban” – Így éltünk az ötvenes években) más múzeumokban is sikert arattak. Úgy érzem, hazai összehasonlításban nem kell szégyenkeznünk!

Köszönjük a megkérdezettek együttműködését! Véleményük, gondolataik mindannyiunk számára hasznosak lehetnek. Reményeink szerint olvasóink további írásokkal tisztelnek meg, a folyóirat készítői pedig azon lesznek, hogy megfeleljenek a múzeumi lapra vonatkozó elvárásoknak.

jobb oldalon: **Andreas Pannonijs: Libellus de regis virtutibus, Matthiae Corvino dedicatus. 1467. Vatikáni Könyvtár**

SER
DUS
SIO
OPR
INDI
IDAI
DOND
INDO
DOND
INDO
DOND
INDO
DOND
INDO
DOND

LEO PONTIFICIS ROMANI
DE REBUS SUPREMO

Fater Andreas pannonus sacri ordi-
nis kartaliensis monachus. Vicariusq;
monasterii bti. Christophori iuxta ferrariā eius-
dem ordinis. salutē semp optat. ⁊ post hanc val-
lem lacrimarū etiam felicitatem in celestibus.

Rex prepotens nō ad te scribo ut uel te ro-
ecam. uel me ostentem. Sed cū te magni
ac prepotētis populi pannoniorū regem Inlectū
⁊ tuē preclarissimū ecererem. q̄nis omnibus

2186

Zsigmond király képmása Ulrich Richental krónikájából. 1483. Színezett fametszet, Budapesti Történeli Múzeum

Der aller durchleuchtigste künig Sigmund
römisch er künig zu unger beben dalmacia
römisch reich Croacia herz zu lüzselburg kepfsectum

Hírek

Kiállítások - itthon

BUDAPEST

BUDAPEST GALÉRIA KIÁLLÍTÓHÁZA

1036 Budapest, Lajos utca 158.

KOVÁCS MELINDA FOTOGRAFUS KIÁLLÍTÁSA

február 24-ig, hétfő kivételével naponta 10-18 óráig.

BUDAPEST KIÁLLÍTÓTEREM

V., Szabad sajtó út 5.

PETŐ HUNOR: MATRICÁK

március 16-ig

A kiállítás alapjául az egyik legtermészetesebb műanyag, az OSB (Oriented Strand Board - irányított szálelrendezésű, műgyantával ragasztott fenyőfa forgácslap) szolgál. Az OSB lapokon különböző méretű és formájú nyomtatott papírkép matricákat láthatunk. A művész a matricákkal egy olyan mátrixot mutat be, mely segítségével a sokszorosító eljárás révén is lehet egyedi, megismételhetetlen nyomtatot létrehozni, mivel a nyomtatandó fájl alá van rendelve a mindenkori háttérnek - esetünkben az OSB lemeznek. Ennek értelmében válnak láthatóvá többek között az Autóbalesetet szemlélők, a Családi moxidélután, az Esztétikai minőségek vagy a Rovariskola című művek.

Pető Hunor természetesen nem matricákat készít, hanem kollázs-képeket, melyek csupa ismerős motívumból állnak. Motívumait mint sokszorosított

Pető Hunor: Esztétikai minőségek

matricákat használja, helyezi (ragasztja fel) különböző kontextusokba, és így egyszersmind különböző kontextusokat hoz létre. A nagyon hasonló, de mégis egyedi alapra készített képei egyszerre hozzák játékba az ismerős-ismeretlen, egyedi és sokszorosított, azonos és különböző kérdését. Alapvetően fogalmi-karakterű művei mindazonáltal kiegyensúlyozott, harmonikus kompozíciók.

ERNST MÚZEUM

március 23-ig

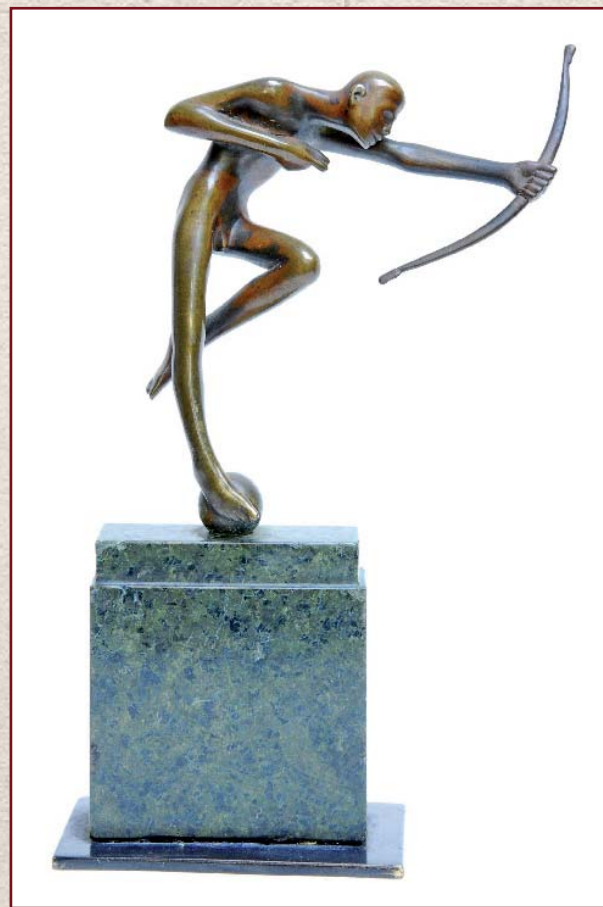
A konvencióknak fittyet hányó, gyakran provokatív művész, Wim Delvoye munkáiból nyílt kiállítás az Ernst Múzeumban.

IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM

AZ ÉRTÉKMENTŐ SZENVEDÉLY

- MŰTÁRGYAK MAGYAR
MAGÁNGYŰJTEMÉNYEKBŐL
április 20-ig.

A tárlaton 65 mai gyűjtő csaknem 600 műtárgyat tekintheti meg a nagyközönség. A hazai műgyűjtők

Kövesházi Kalmár Elza: Nyilazó

által felajánlott csaknem 2000 alkotásból a múzeum szakemberei választották ki a műkincseket. Radisics Jenő, az Iparművészeti Múzeum legendás igazgatója száz évvel ezelőtt, 1907-ben kérte fel a budapesti „amateur” gyűjtőket egy közös kiállításra.

Akkor az Úllői úti palota földszintjén a hatalmas üvegcsarnok zsúfolásig megtelt magángyűjteményekből válogatott európai és keleti műtárgyakkal. Nemcsak a nagynevű arisztokrata és nemesi családok otthonából érkeztek szőnyegek, ezüstneműk, porcelánok és különféle dísz tárgyak, hanem a gyarapodó főváros immár műgyűjtővé vált polgárainak, vagyis a kereskedőknek, vállalkozóknak, bankároknak, orvosoknak, ügyvédeknek, professzoroknak és literátoroknak a gyűjteményeiből is.

Ma a műgyűjtés ismét virágkorát éli Magyarországon, az Iparművészeti Múzeum így visszatérhet a magángyűjtőkkel való szoros együttműködéshez. Radisics Jenő által támogatott egykori Műbarátok körének mintájára már meg is alakult az Iparművészeti Múzeumot segítő baráti kör. A legendás „amateur” kiállítás centenáriuma pedig alkalmat adott arra, hogy bemutassák a jelenkori magángyűjteményeket. Az április 20-ig megtekinthető kiállítás nem teljes művészettörténeti áttekintésre törekszik, hanem a kialakult főbb gyűjtési területek bemutatására: ezek lehetnek bizonyos korszakra vonatkozó kollekciók (középkor, szecesszió-art deco), de főként különféle szakterületek, művességek, mesterségek, anyagok vagy a tárgyak funkciója szerinti gyűjtések.

MAGYAR KERESKEDELMI ÉS VENDÉGLÁTÓIPARI MÚZEUM

PEZSGŐÜNNEP

125 éves a Törley Pezsgőpincészet
március 9-ig

Törley József 125 éve jött haza Franciaországból pezsgőgyárat alapítani, elterjeszteni és megszerettetni a gyöngyöző társasági italt itthon is. Ezen évforduló alkalmából a kiállításon minden a Törley pezsgőről szól a kezdetektől máig: színes reklámok, dokumentumok, pezsgős üvegek és poharak, bútorok a Törley kastély japán szalonjából. Munkaeszközök, szakszerűen felrakott pezsgőmáglya, fotónagyítások idézik a hajdani budafoki pincészetet. Képeslapok pezsgővel kívánnak boldog újévet egy évszázad távlatából. Ünnepet sugároznak a cégalapító dédunokája, Törley Mária varázslatos szobrai, Lukullusz-i kútja.

A MECÉNÁS

Glück Frigyes, a szállodás, a városatya, a műgyűjtő és a turista
március 30-ig

Glück Frigyes rendkívül sokoldalú ember lévén, nemcsak a magyar szálloda- és vendéglátóipar egyik vezető képviselője, aktív városatya, ismert műgyűjtő, áldozatkész mecénás volt, de kiváló turista is, és az egyetlen vendéglátó-iparos, akiről utcát neveztek el a fővárosban. Születésének 150. évfordulójára rendezett kiállítás bemutatja szerteágazó tevékenységét és csodálatos műgyűjteményének néhány érdekes darabját. Láthatunk képeket az egykori Pannónia Szállóról, melynek a tulajdonosa volt. Tervrajzokon és makettekben szemléltetjük azokat az épületeket, melyek létesítését ő kezdeményezte és támogatta, így például a János hegyi kilátót.

LAJTA BÉLA EMLÉKKIÁLLÍTÁS

március 31-ig

A Magyar Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeum épülete 2007-ben száz éves. Ennek apropójaként látható az épület tervezőjének, Lajta Bélának – a magyar építészet legnagyobb újtőjének, aki másfél évtizedes pályája során a historizmustól eljutott az expresszionista funkcionalizmusig – izgalmas alkotásaiból egy válogatás.

LÁTVÁNYRAKTÁR

2007 október 19-től

Már látogatható az újonnan megnyit látványraktár, mely a vendéglátás és kereskedelem tárgyait mutatja be. Ezzel a tárlattal kívánják felkelteni a látogatók érdeklődését a vendéglátás és kereskedelem múltja iránt.

MAGYAR NEMZETI MÚZEUM

HÖLGYEK PALETTÁVAL

Magyar nőfestészet 1895–1950.
március 24-ig

Válogatás a Saphier-gyűjtemény képeiből

Saphier Dezső műgyűjtő, avantgárd lendülettel, elszántsággal keresi mindazt, amiről úgy véli, hogy a művészettörténeti kutatások eddig mellőzték. Így hozta felszínre a női festők több száz szereplős eltűnt világát. Szándékosan nem kereste a már jól ismert művészeket, mert ők már – megérdemelten – részesei egy olyan ismeretanyagoknak, amelynek keretei, határai többé-kevésbé lezártak.

A 20. század első felét bemutató kiállítások rendszeresen mellőzték a női alkotókat, és nemcsak itthon, hanem külföldön is késve került fókuszba a női művészet! Önálló témaként csak a legutóbbi évtizedekben tűnt fel, mintegy visszafelé íródva, a 20. századi alkotásokból kiindulva. Ezek tükrözik azt a látásmódot, lelkeséget, amely már korábban is megvolt, de csak ekkor jött el a közlés ideje. A „potencialitásból”

Lohwag Ernesztin: Dáma fehér csipkeruhában

„aktualitás” lett. Ezért is időszerű Saphier Dezső gyűjteményének a bemutatása, amely a friss élmény erejével hat, a műélvezeten túl mélyen elgondolkodtat, és nem hagy közönyösen.

A 20. században volt egy fontos művészeti jelenség – a női festészet –, amelyről éppúgy nem tudtunk, mint több évszázaddal korábbi dolgokról. A festmények egy része annyi megpróbáltatáson ment keresztül, mint a régebbi alkotások. Az elhanyagoltság, szétszórattatás állapotából Saphier Dezső hozta vissza őket, mindent megtéve azért, hogy a múltnak ez a darabja a jelen tanulsága legyen.

ASZTALI EZÜSTÖK A 18-19. SZÁZADBÓL

március 24-ig

Magyar Nemzeti Múzeum egyedülálló tárlatsorozatának negyedik állomásához érve a múlt meghitt családi együttléteinek pillanatait életre keltő mesterművek között sétálhatunk. A nagy gonddal, hozzáértéssel tervezett, s ma is számos otthonban féltve őrzött asztali ékességek történetükkel, kecses formáikkal, ízléses, szinte élő díszítésükkel méltán tarthatnak számot a nagyközönség figyelmére. Az ötvösgyűjtemény darabjai közül most a 18-19. század asztali ezüstműveit láthatjuk. E tárgyak nem csupán az egykori lakomák, kávé- vagy teadélutánok hangulatát idézik fel, hanem nagyon fontos történelmi, iparművészeti dokumentumok is egyben. A középkor óta méltán elismert magyarországi ötvösség emlékei, a nagy hagyományú központok és a kisebb jelentőségű műhelyek alkotásai egyaránt megtalálhatók közöttük. Érdekes e tárgyak közt sétálva összevetni, hogyan vált egy-egy forma, egy motívum népszerűvé és hogyan alakult át egy új mester kezén.

Ezüsttárgyak a kiállításból

NÉPRAJZI MÚZEUM

KORTÁRS RUHA-TÉR-KÉP

(A tárlat a Kiállítási dominó sorozat 2007. évi rendezvénye.)

március 16-ig

Reggel felkelünk és felöltözünk. Majd elindulunk: iskolába, dolgozni, sportolni vagy ünnepelni, esetleg barátokkal és ismerősökkel találkozni. Más-más alkalom, más-más öltözet. Ahány ember, annyi stílus. Sokszínű, változatos világ.

A múzeum kiállításán arra kapunk választ, hogyan lehet a mai öltözeteket, ruhaféleségeket, divaticikkeket s az általuk kifejeződő képzeteket tartalmakat bemutatni?

A kiállítás készítői múzeumi kollektívák összerendezésével mutatják be az egyenruha hétköznapi munkaruhává alakulását, a terepminta divatirányzattá válását, az iskolai egyenruha újrafelfedezését, illetve a munkahelyi védő- és formaruha néhány praktikus és esztétikai szempontból érdekes vonását.

A hétköznapi életben az utcán, ünnepélyeken, rendezvényeken, fesztiválokon vagy egy nyaraláson egymás mellett elsétáló, majd tovasuhanó emberek a kiállítás terében közelről és alaposan megnézhető, gondolatébresztő figurákká változnak.

A ruhatérkép egy kísérlet, s nem egy lezárt és részleteiben összehangolt kutatás végszava, sokkal inkább ösztönzés arra, hogy a mai öltözködési kultúrával, mint az önkifejezés egyik legalapvetőbb módszerével érdemes foglalkozni.

A kiállítás rendezői Fejős Zoltán, Frazon Zsófia, Sedlmayr Krisztina, Szabó Magdolna, Vándor Andrea voltak.

„Az örökéletű farmer”

AZ ÖRÖKÉLETŰ FARMER

A pápai Képfestő Múzeum vendégtárlata
március 16-ig

(A kiállítás a Kiállítási dominó 2006 keretében készült.)

1870-ben a Nevada állambeli Reno városában élő Jacob Davis szabómester egyik vásárlója éppen favágó férjének keresett nadrágot. Jacob rögtön neki is látott a ruhadarab elkészítésének, melyhez erős fehér pamutanyagot vásárolt Levi Strauss San Franciscó-i méteráru-kereskedőtől. Éppen összetűzte a nadrágot, amikor megakadt a szeme egy halom szegecsen, amivel a szíjakat szokta a lópokrócokhoz rögzíteni. Ekkor jött az ötlet, hogy a zsebeket esetleg szegecssekkel is lehetne rögzíteni, hogy a favágó nadrágja igazán tartós legyen. Ezért aztán bekalapálta a szegecsket a zsebek sarkaiba. 1872. július 5-én Jacob levelet fogalmazott méteráru-ellátójához, melyhez mellékelte két darab nadrágot is, hogy Levi Strauss maga láthassa a terméket. Levi válasza pozitív volt, ügyvédjei pedig hamarosan már a varrás erősítésére vonatkozó szabadalom kérelmét fogalmazták. Jacob San Franciscóba költözött, csatlakozott Levi vállalkozásához, a blue jeans pedig fokozatosan az egyik legnépszerűbb ruhadarabbá vált.

Amikor az 1960-as évektől kezdve az első farmernadrágok divatcikként megjelentek Magyarországon, már nem a klasszikus és tömeges munkaruha-funkciót töltötték be: a nehezen beszerezhető farmernadrág hosszú ideig „presztízshadarab” maradt. A szocialista társadalom öltözködésről kialakított nézeteibe ekkor még nehéz volt beilleszteni, de a kö-

vetkező évtizedekben társadalmi elfogadottsága egyre nőtt, és a ruhadarab a csoportkultúrák öltözete mellett a hétköznapi, szabadidős viselet meghatározó részévé is vált. A hetvenes évektől a hazai farmergyártás is elkezdődött, a ruhadarabok skálája bővült, a nadrág és a dzsekik mellé felsorakoztak a szoknyák, a táskák és a sapkák is. A nyolcvanas évek a forma- és színvilágbeli változatosabbá válás korszaka volt. A hétköznapi szóhasználatban meg is jelent néhány jelentősebb, fazon, szín, koptatás és díszítés szerinti korszakolási kísérlet: így például beszélhetünk márványkorszakról, színes (különösen piros) farmerekről, kockás és csíkos időszakról.

A 21. század szüntelenül változó divatjában a viseletessé tett, roncsolt változatok, a batikolt, a foltokban koptatott, hímzett és a gyöngyökkel, flitterekkel, csipkével díszített öltözeti darabok mind megtalálhatók, ugyanúgy a lábszártól bővülő trapéz vagy répapafazon, a derékban gombolódó vagy a csípőfazon, a bokát szabadon hagyó feltűrt vagy a hosszú szárú változat. Napjainkra hihetetlen sokszínűség és egymás mellett élés tapasztalható, amit tovább gazdagít a még mindig virágkorát élő bálásruha-kereskedelem, a „turi”, ami a farmerek esetében is újra felszínre hoz már-már elfeledett ruhadarabokat.

PETŐFI IRODALMI MÚZEUM

100 ÉVES A NYUGAT

2008. március 28–december 31.

A Nyugat folyóirat indulásának századik évfordulóját a Petőfi Irodalmi Múzeum nagyszabású kiállítással ünnepli meg. A kezdetre emlékezve a tárlat a modern magyar irodalom és művészet születésére tekint vissza irodalmi dokumentumok, képzőművészeti alkotások, filmek és zenei művek segítségével, összefoglalva azt, miként ösztönözte a Nyugat a társadalmi és művészeti megújító szándékok egyik fő hajtóerejeként a modernizáció jegyében az európai kultúra jeleseinek befogadását, az irodalom és a társadalmi művészetek megújulását.

A tárlat a folyóirat történetét és jelentőségét a Nyugat első, alapító nemzedéke nagy egyéniségeinek bemutatásával reprezentálja: Ignótus, Osvát, Fenyő Miksa, Ady, Babits, Móricz, Kosztolányi, Tóth Árpád, Karinthy Frigyes, Füst Milán, Kaffka Margit, Schöpflin Aladár, Hatvany Lajos. Mindezt oly módon, hogy egyrészt érzékelteti az indulás és az egymásra találás, a szerkesztői nyitottság kezdeti, anyagi nehézségekkel küzdő, heroikus korszakát, ugyanakkor az emlék- és jubileumi számok felhasználásával az egyes szerzők klasszikussá válásának folyamatát is bemutatja, a folyóirat saját számainak felhasználásával. Ugyanis a folyóirat nemcsak létezésével, hanem tematikus számaival, önmaga folyamatos értékelése révén is írta az irodalomtörténetet.

A kiállítás egyik bizonyosan nagy érdeklődésre számot tartó része a Rippl-Rónai József által készített íróportrék bemutatása. „Le akarom festeni mindazokat, akik ezt a viszontagságos, kis maradék országunkat naggyá, kultúrájában elismertté teszik” – írta Rippl-Rónai 1923-ban Ernst Lajosnak. Így készült el sorra Babits Mihály, Osvát Ernő, Móricz Zsigmond, Szabó Lőrinc, Karinthy Frigyes, Schöpflin Aladár és Fenyő Miksa portréja. Bár nem tekinthető folytatásnak, alig egy év múlva megalkotta a Vörössapkás önarcképet, mintegy koronájaként e késői korszakának. Rippl-Rónai festménysorozatának megszületése több nyugatos esszé tárgya, Kosztolányi, Elek Artúr, Móricz is ír a képekről, versek születnek a Mesterről, többek közt Babits és Szabó Lőrinc tollából. Az európai hírnévvel rendelkező Rippl-Rónai meghatározása olyan fontos gesztus, amely egyszerre segíti mindkét művészeti ág elismertségének növekedését, a Nyugat klasszikus rangra emelését. Ez az a pont, ahol legjobban megragadható az irodalom és a képzőművészet egymás iránti érdeklődésének megtermékenyítő hatása. A képzőművészeti alkotások a PIM saját gyűjteményéből, a kaposvári Rippl-Rónai Múzeumból, a Magyar Nemzeti Galériából és magángyűjteményekből származnak. Nem eléggé köztudott, hogy a Nyugat állandóan megjelenő művészettörténeti írásaival, kritikáival a kortárs képzőművészet egyik legfontosabb tá-

mogatója, propagálója volt. Ezt a hatást mutatják be egy-egy kiválasztott recenzióval és karakterisztikus képpel olyan jelentős szerzők műveiből, mint pl. Csók István, Gulácsy Lajos, Vaszary János, Ferenczy Károly, Iványi-Grünwald, Mednyánszky László, Kernstok Károly, Czigány Dezső, Kőrösfői-Kriesch és Tihanyi Lajos.

(A kiállításához számos előadás, rendezvény társul, ezekről a programokról érdeklődni lehet: a www.pim.hu honlapon)

VIDÉKI KIÁLLÍTÁSOK

BÉKÉSCSABA

ÚJ ÁLLANDÓ KIÁLLÍTÁSOK

Munkácsy Mihály Múzeum

A klasszicizáló stílusú, 1914-ből származó épület felújítására a múzeum fenntartója, a megyei önkormányzat pályázat útján 298 millió forintot nyert az Európai Unió által támogatott program keretében, s ehhez a fenntartó 15,7 millió forintot, mint saját forrást biztosított. A rekonstrukciót a szaktárca is megközelítőleg 37 millió forinttal támogatta.

A folyóirat címlapja

A múzeum épülete

A megújult békéscsabai intézmény legfőbb attrakciója az úgynevezett Munkácsy-terem, ahol a múzeum saját tulajdonában lévő kilenc Munkácsy-festmény és hét rajzvázlat is látható a Magyar Nemzeti Galéria tulajdonát képező Munkácsy-képek mellett. A teremben kiemelt helyen szerepel A kis Jeanne című alkotás, amelyet a közelmúltban vásárolt meg a múzeum egy svájci tulajdonostól közadakozásból. A békéscsabai Munkácsy Mihály Múzeum őrzi a legtöbb Munkácsy-relikviát a világon: a gyűjteményben összesen 223 dokumentum és 208 tárgy emlékeztet a festőművészre, aki inaséveit a városban töltötte.

A megújult múzeum azonban nemcsak a Munkácsy-életműhöz kapcsolódik, az érdeklődők állandó kiállítás keretében megismerkedhetnek a térség élővilágával, régészeti örökségével, a folyosókon elhelyezett információs terminálok segítségével pedig a múzeum teljes „repertoárjáról” tájékozódhatnak. A kis Jeanne című kép megvásárlását felidézve Domokos László, a fenntartó megyei önkormányzat elnöke megnyitó beszédében azt emelte ki: a megye képes volt összefogni annak érdekében, hogy egy eredeti Munkácsy-képpel gazdagodjon múzeuma. Az elnök szerint Munkácsy nem csak kivételes alkotóművész volt, de munkáit értékesíteni is tudta. Mint fogalmazott, Békés megyének is az a feladata, hogy az értékeit ne csak megteremteni, hanem bemutatni és a külvilág számára értékesíteni is tudja.

DEBRECENI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT MŰ-TEREM GALÉRIA

„KŐBŐL SZÜLETETT”
- NAGY SÁNDOR KIÁLLÍTÁSA
február 29-ig

Először állítják ki Debrecenben Nagy Sándor Háromszoros Aranykoszorús Mester és Munkácsy-díjas szobrászművész alkotásait: a Debreceni Művelődési Központ Mű-Terem Galériájában (a Batthyány utca 24. számú épületben). A 85 éves művész „Kőből született” című tárlatán láthatóak lesznek – a városban először – Nagy Sándor híres „idoljai” – női ideál-, egyúttal termékenységoszobrai –, amelyeket a görög kykládok alabástrom idolkáihoz; és az őskori Vénusz-szobrokhoz hasonlítanak a szakemberek.

Portrék, csúcsos kucsmás parasztféjek, kendős aszszonyok: a művész munkásságának másik jellegzetes témái. Ezekből az érzékletes, plasztikus, egyszerű emberek portréjává „születő kötömbökből” áll a tárlat másik része; de megismerhetik az érdeklődők a művész lapos kövekre karcolt, vésett alakjait és az egyik emlékműszerű kompozícióját is.

A tárlat átfogja a régióhoz kötődő művész munkásságát. A művek többsége kisplasztika, 20-30 centiméteres faragott kőszobor a művész különböző korszakaiból.

GÖDÖLLŐI VÁROSI MÚZEUM

Nagy Sándor: Pihenő

TOROCZKAI WIGAND EDE (1869-1945)
építész, iparművész kiállítása a
augusztus 14-ig.

Építész, belsőépítész, kerttervező, grafikus; az Iparművészeti Iskola tanára, a gödöllői művésztelep (1901-1920) tagja. Széleskörű munkássága a 19-20. század fordulójának a művészeteket egységben tekintő szemléletéből fakad, innen ered életművének modernitása is. Munkássága mégis, máig feldolgozatlan, pedig az 1910-es évek grafikai albumai, bútoraival a régiségkereskedések keresett cikkei, vonzó, barátságos házaival az otthon-építés, közösségi épületei a szociális építkezés példái ma is, Magyarországon és Erdélyben is.

Legfőbb építészeti műfaja, a ház a modern korban vált tervezői feladattá, s a Toroczkai által kialakított nyitott alaprajz a modern építészet egyik jellemző sajátossága. Tervezőként szemlélete komplex volt: kiindulópontja a belső világ, az ezt megfogalmazó enteriőr, bútoraival, és a belső világ kapcsolatait kifejező és kibontakoztató térrendszer. A belsőből az egyéni és egyedi igények és lehetőségek szerint kifelé épülő ház a környezet megtervezésével egészült ki. Toroczkai ezen organikus szemlélete a napjainkban újraértékelt modernizmus egyik magyarországi alapítójának mutatja őt. Organicizmusa egyúttal funkcionális szemléletet is jelentett, a szó humán értelmében. Ennek is köszönhető, hogy kora modernizációs programjaiban (például a Székelyföldön) részt tudott venni, hogy többfunkciós épület- és bútortípusokat dolgozott ki, hogy típusterveket készített a lakásprobléma szociális megoldása érdekében.

Toroczkai az egyik kezdeményezője a századelő vernakularizmusának, az építészeti anyanyelvet a helyi (paraszti) építészetben megtaláló, egyetemes építészeti irányzatnak. Ebből egyidejűleg alakított ki egy puritán, modernistának mondható formanyelvet is, később pedig, a két világháború közt – a meg-

TOROCZKAI WIGAND EDE

(1869-1945)

építész, iparművész
kiállítása

rendelő igényei szerint – historizáló elemekkel is díszítette épületeit. Ugyanekkor egy folklorisztikus, „beszédesebb” építészeti művet is készített.

Festői készségeinek köszönhetően vált a századforduló egy sajátos műfaja, az ideális tervek festői módon rögzítő építészgrafika egyik kialakítójává. Ezeket tartalmazó albumait a legjelesebb kritikusok (például Fülep Lajos) mint a modern könyvművészet remekeit méltatták. Bútortervezőként-belsőépítészként dolgozott 1907-ig – erről Lyka Károly külön könyvet jelentetett meg. Bútorai hazai és nemzetközi elismerésben részesültek. Legjelesebb művei közt tartjuk számon a Szépművészeti Múzeum enteriőrjeit. A századfordulón reneszánszát élő, a festészethez, grafikához közel álló színes ablaktervezésben is féltve őrzött kincsek Toroczkai alkotásai (Marosvásárhely, Kultúrpalota).

A Gödöllői Városi Múzeum elsőként vállalkozik arra, hogy összeállítsa és bemutassa életművét, nem kevés utánajárással, mivel személyes hagyatéka megsemmisült, s mivel székegyházi munkái jelentik

munkásságának fénykorát.

A kiállítással egyidejűleg a Holnap Kiadó monográfiát jelentetett meg róla. (Keserü Katalin: Toroczkai Wigand Ede. Budapest, 2007. Az építészet mesterei sorozatban. Szerk. Gerle János.)

SZENTESI KOSZTA JÓZSEF MÚZEUM

KIÁLLÍTÁS A HIMNUSZRÓL

március 31-ig

Nagy Ádám, a Móra Ferenc Múzeum pénztörténésze szenvedélyes kutatója és gyűjtője a Himnuszhoz köthető emléktárgyaknak, dokumentumoknak. A tekintélyes numizmatikus 1960 óta elkötelezettje nemzeti költeményünknek. Január 22-én, Kölcsey Ferenc által írott Himnusz születésnapján nyílt kiállítás Nagy Ádám gyűjteményéből a szentesi Koszta József Múzeumban.

A tárlaton számos könyv, kiadvány, legalább harminc érme, hanglemezek, borítók, kották, bélyegek sokasága idézi meg a Himnusz világát. Látható a bemutatón például a Csúcs Ferenc által 1943-ben készített „Isten áldd a magyart” feliratú Kölcsey-érme, mely a szakértők szerint az egyik legjobb Himnusz-relikvia, de kiállításra kerül az a gipszminta is, ami alapján kiöntötték a Himnusz megzenesítőjének, Erkel Ferencnek emlékére legyártatott aranyérmét.

A kiállítás nem csak a hivatalos nemzeti költeményről emlékezik meg, hanem a Széchenyi-himnuszról vagy például a Ferenc József tiszteletére írott himnuszverserről is információkat kaphatnak az érdeklődők.

Nagy Ádám immáron nyugdíjas gyűjtőként továbbra is folytatja a Himnusz történetének és tárgyi emlékei-

A Himnusz hanglemezen

nek kutatását; s abban reménykedik, megvalósítható célja, hogy a nemzeti költeményünkről szóló kiállítást Csongrád megye minden településére elvigye.

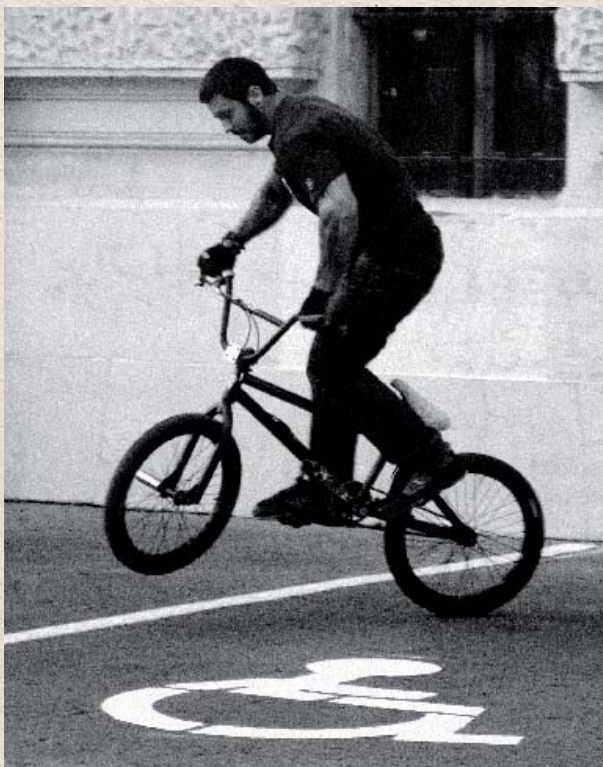
HÓDMEZŐVÁSÁRHELY ALFÖLDI GALÉRIA

KERÉKPÁROZÓ FOTÓMŰVÉSZEK március 16-ig

A kerékpár, a kerékpározás volt a témája az országban egyedülálló hódmezővásárhelyi fotószimpóziumnak. A 19 résztvevő fotográfus képeiből február 10-én nyílt kiállítás az Alföldi Galériában.

Sehol máshol nincs rá példa, hogy szerte az országból összejöjjenek elismert fotóművészek és egy meghatározott gondolatból kiindulva felvételek sokaságát készítsék, így dokumentálva a környék mindennapjait. Az évente megrendezésre kerülő fotószimpóziumoknak köszönhetően Hódmezővásárhely Magyarország talán legjobban dokumentált városa. A szokások szerint minden résztvevő tíz képet a városnak ajándékozik.

2007-ben immáron ötödik alkalommal gyűltek össze a meghívott fotósok. Ezúttal a témát a kerékpár adta. Korábban fotóztak a szimpózium résztvevői a helyi tanyavilágról, az olvasókörökről, ismert vásárhelyi-

Dömötör Mihály: BMX kerékpár

ekről, művészekről.

Mivel Hódmezővásárhely az ország egyik legnagyobb kiterjedésű városa, ezért itt az átlagnál nagyobb a kerékpárhasználat. A becslések szerint a dél-alföldi településen és vonzáskörzetében több tízezer bicikli lehet. A fényképészet szerelmeseinek tehát nem volt nehéz dolguk, amikor a drótszamar témáját vették elő – bármerre jártak, bicikkel vagy kerékpározó emberekkel találkozhattak a városban.

A most nyílt tárlaton a 19 fotográfus tíz-tíz képét láthatják az érdeklődők, összességében tehát közel kétszáz biciklis fotót tekinthetnek meg az Alföldi Galériába betérők. Mindegyik fotón azonos a téma, a kerékpár, de minden esetben más és más a nézőpont. Éppen az adja a kiállítás érdekességét, hogy miként lehet a legkülönbözőbb módokon bemutatni, érzékelteni a kerékpározás világát.

SZOLNOK MÁV ZRT. SZOLNOKI VASÚTÁLLOMÁS MŰ- VELŐDÉSI HÁZA

150 ÉVES A TISZAVIDÉKI VASÚT - A KÖZLEKEDÉSI MÚZEUM VÁNDORKIÁLLÍTÁSA április 18-ig

A 150 éves Tiszavidéki Vasútnak állít emléket a Közlekedési Múzeum a szolnoki vasútállomáson megnyíló vándorkiállítás. A kiállításon a Tiszavidéki Vasút állomás épületeit, hídjait, mozdonyait, vasúti kocsijait és egyéb dokumentumait nagyrészt 1860-ban készült fotográfiákon és metszeteken tekinthetik meg a látogatók. A Közlekedési Múzeum világhírű 1:5 méretarányú vasúti jármű modell gyűjteményéből a „Pest” nevű Tiszavidéki Vasút gőzmozdony modell látható, két vasúti teherkocsi és egy hóeke modellel együtt. A modelleket korabeli mozdonyfotográfiák és jellegrajzok egészítik ki. A kiállításon bemutatásra kerül a szolnoki vasúti fahíd feszítőműves 1:20 méretarányú nyílás modellje, illetve az átépített szolnoki vasúti híd 1:20 méretarányú 5 méter hosszú modellje. A tárgyak közül kiemelkedik a Tiszavidéki Vasút udvari kocsijának két fotelből és asztalból álló bútor-együttese, melyet restaurálás utáni állapotban tekinthetnek meg az érdeklődők.

SZOMBATHELYI KÉPTÁR

ÉLESDI MŰVÉSZTELEP KIÁLLÍTÁSA március 2-ig

A kiállításon résztvevő művészek egy része Magyarországról jött, a másik fele pedig erdélyi, akik Budapesten folytatták tanulmányaikat, majd az anyaországban telepedtek le. Végzettség szerint festő, gra-

fikus, szobrász, restaurátor is van közöttük.

A művésztelepnek egy sajátos tulajdonsága, hogy sem műfaji, ideológiai vagy stílusbeli megkötöttségek nincsenek. Kit amerre visz az ihlet, azt valósítja meg. Elsősorban festők, akik mára olyan képtípusokat dolgoztak ki, melyekben „határok nélkül”, egybefonódva jelennek meg a 20. századi művészet nagy irányai: a figuratív és nonfiguratív, konceptuális és érzéki, ábrázoló és elvont, spirituális és mágikus képi gondolkodás, a „high and low” világa.

Kiállító művészek:

Balázs Imre Barna * Bodoni-Dombi Zsolt * Bugovits Anikó * Galambos Éva * Halmi-Horváth István * Hatházi László András * Herman Levente * Incze Mózes * Juhász Dóra * Kaszás Réka * Konecsny Emőke * Kovács Lehel * Kucsora Márta * Pittmann Zsófi * Plink Villu * Saarepuu Silja * Szász Sándor * Vértesi Ági

Hírek - röviden

ELINDULNAK AZ ELSŐ PÁLYÁZATOK

**RENEZÁNSZ ÉV - 2008
A KÖZMŰVELŐDÉS RENESZÁNSZA**

Hiller István oktatási és kulturális miniszter a Magyar Kultúra Napján – 2008. január 22-én – jelentette be, hogy a közművelődés nélkülözhetetlen forrásbővítéséhez hozzájárul a Reneszánsz Év bázisa is, a hagyományos támogatási formák mellett. Az Oktatási és Kulturális Minisztérium 2008. február 12-én a Reneszánsz Év – 2008 keretében elsőként a közművelődési, közgyűjteményi pályázatokat hirdeti meg 1.260.000.000 forint összértékben.

DÍJAK, KITÜNTETÉSEK

FELHÍVÁS

a kulturális örökségvédelmi elismerések 2008. évi kitüntettjeire történő javaslatételre

Az oktatási és kulturális miniszter ebben az évben is

kitüntetések adományozásával ismeri el a műemlékvédelem és a régészeti örökség védelme területén, illetve érdekében kiemelkedő tevékenységet folytató szakemberek, személyek, szervezetek munkáját.

A 3/1999. (II. 24.) NKÖM rendelet 22/A. § és 22/B. § értelmében külön-külön kitüntetés szolgál a műemlékek, illetve a régészeti örökség megőrzése érdekében munkálkodó szakemberek, illetve civilek megbecsülésére.

A műemlékvédelemért Forster Gyula-díjban minden évben három, a műemlékvédelem területén kiemelkedő szakmai tevékenységet folytató szakember, míg a műemlékek megőrzése terén jelentős érdemeket szerzett hat nem szakmabeli személy vagy szervezet A műemlékvédelemért Forster Gyula-emlékéremben részesülhet. A régészeti örökségért Schönvisner István-díj évenként annak a két szakembernek adományozható, akik a régészeti örökség védelme területén fejtettek ki kiemelkedő szakmai tevékenységet. A régészeti örökségért Schönvisner István-emlékérmert pedig négy olyan szakmán kívüli személy, szervezet kaphatja, akik a régészeti örökségemlékek megőrzése során szereztek jelentős érdemeket. A díjakat és érmeiket az oktatási és kulturális miniszter minden év április 18-án, a Műemléki Világnap alkalmából tartott rendezvényen adja át. Az elismerések 2008. évi kitüntettjeire a Jelölő lap kitöltésével, illetve az ahhoz csatolt részletesebb információval lehet javaslatot tenni. A javaslatokat február 14-ig kérjük eljuttatni az alábbi címre.

Kulturális Örökségvédelmi Hivatal
Társadalmi Kapcsolatok Igazgatósága
1535 Budapest
Pf. 721

A díjban részesült kitüntetettek 200.000 Ft összegben, éremben és elismerő oklevélben, míg az emlékéremmel kitüntetett személyek vagy szervezetek éremben és elismerő oklevélben részesülnek.

A kitüntetések posztumusz nem adományozhatók. Nem javasolhatók az egyes kitüntetésekre azok, akik az utolsó tíz évben már részesültek az elismerésben vagy annak elődjében. Jelölő Lap és az utolsó tíz évben kitüntetettek jegyzéke a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal honlapján, a www.koh.hu/Hirek,Esemenyek cím alatt érhető el. A jelölésekkel kapcsolatban további információ a 06-1-2245272-es telefonszámon kapható.

A KULTÚRA MAGYAR VÁROSÁ 2008

Tokaj, Gyula és Miskolc nyerte el a Kultúra Magyar Városa 2008 címet.

Az elismerést olyan városok önkormányzatai kap-

hatják meg, melyek a kulturális, művészeti életüket kiemelkedően fejlesztik, támogatják, kulturális értékeiket példaértékűen mutatják be.

A városok képviselői a kitüntető címet 2008. január 18-án vették át Schneider Márta kulturális szakállamtitkártól.

A címre évente egy alkalommal lehet pályázni – három kategóriában: megyei jogú városok, 10.000 lakos feletti és 10.000 lakos alatti városok.

A címet eddig Kecskemét, Keszthely, Vasvár, Székesfehérvár és Sárospatak nyerte el. 2008-ban a megyei jogú városok kategóriájában Miskolc, a 10.000 lakos feletti városok közül Gyula, a 10.000 lakos alatti városok kategóriájában pedig Tokaj győzött.

Az idei nyertes városoknak az ÖTM 2-2 millió forint értékű promóciós lehetőséget ajánlott föl – a Magyar Turizmus Zrt.-n keresztül.

Az OKM az önkormányzatok részére 1-1 millió forint jutalmat ad.

NEMZETKÖZI KAPCSOLATOK

A KULTÚRÁK KÖZÖTTI PÁRBESZÉD EURÓPAI ÉVE – 2008

Magyarországon is elindult A kultúrák közötti párbeszéd európai éve. A magyarországi eseménysorozatot Bogyay Katalin nemzetközi szakállamtitkár nyitotta meg 2008. január 10-én, csütörtökön Budapesten. A tematikus év két nappal ezelőtt ünnepélyes keretek között vette kezdetét az Európai Unió soros elnökségét ellátó Szlovénia fővárosában, Ljubljanában.

Célja, hogy elősegítse egymás kölcsönös megértését, közelebb hozza egymáshoz Európa polgárait, az Európában élő népek kulturális sokféleségén keresztül hirdesse az európaiság eszméjét, és törekedjen az európai összetartozás érzésének megerősítésére.

MEGÁLLAPODÁS MAGYAR RÉGÉSZETI KIÁLLÍTÁSRÓL EGYIPTOMBAN

Hiller István oktatási és kulturális miniszter – 2008. január 25-e és 28-a között – hivatalos látogatást tett Egyiptomban. Találkozott Farouk Hosny kulturális miniszterrel, Hany Helal felsőoktatási és tudományos kutatásokért felelős miniszterrel, valamint Zahi Hawass-szal, a Régészeti Főhivatal főtájtárával.

Hiller István és Zahi Hawass megállapodtak arról: megkezdődnek az előkészületei a „100 éves a magyar régészet Egyiptomban” című kiállításnak, amelyet a világ egyik leglátogatottabb múzeumában, a kairói Egyiptomi Múzeumban rendeznek meg 2009

őszén. A tárlat kapcsán nemzetközi konferenciát is szerveznek, és könyvet adnak ki e témában.

MAGYAR - ÉSZT KULTURÁLIS MUNKATERV

Bogyay Katalin nemzetközi szakállamtitkár és Siim Sukles az észti Kulturális Minisztérium közigazgatási államtitkára látta el kézjeggyel 2007. november 21-én Tallinnban azt a dokumentumot, amely újabb három évre biztosítja a magyar-észti kulturális minisztériumi együttműködés kereteit.

A magyar-észti kulturális minisztériumi munkaterv az elmúlt évek hagyományával szakítva inkább a művészeti intézmények közvetlen kapcsolatfelvételét szorgalmazza, de támogatja az egyes alkotó és előadóművészek egymás országaiban történő kölcsönös bemutatkozását is.

Észtország által működtetett munkatervi programok sorából kiemelkedik a magyar kulturális együttműködés, és bíznak abban, hogy a 2008-2010-re szóló időszak is a korábbiakhoz hasonlóan eredményes lesz. Bogyay Katalin szakállamtitkár elmondta, hogy örül az együttműködés sikerének és reméli, hogy a Tallinni Magyar Intézet munkáján keresztül egyre több művész tevékenységét ismerhetik meg a balti országban.

AZ UNGARISCHER AKZENT ÉVAD LEZÁRÁSA ÉS AZ ÚJ BERLINI COLLEGIUM HUNGARICUM ÉPÜLETÉNEK ÁTADÁSA

Az Ungarischer Akzent lezárásához és a Collegium Hungaricum új épületének avatásához kapcsolódó ünnepséget 2007. november 30-tól december 2-ig tartották Berlinben. Az ünnepségen részt vett Dr. Hiller István oktatási és kulturális miniszter.

Az ünnepség nemcsak egy sikeres Évad méltó lezárása, hanem egyúttal valami új kezdetének az előrevetítése is volt: fel szerették volna hívni a figyelmet a Collegium Hungaricum 2008-ban újrakezdődő, még sokrétűbb tevékenységére.

MÚZEUMI HÍREK

ZICHY MIHÁLY A „RAJZOLÓFEJEDELEM”

A kiállításához kapcsolódó ismeretterjesztő programok

A Magyar Nemzeti Galéria hagyományaihoz híven ismét olyan előadásokat ajánl a látogató közönség figyelmébe, melyek segítenek elmélyíteni a kiállítás nyújtotta élményeket, s bővíteni a kiállítás kapcsán szerzett ismereteket. A filmvetítéseket, történeti, irodalomtörténeti, zenetörténeti és művészettörténeti

előadásokat magában foglaló sorozatunk programjai február és március minden keddjén, délután 4 órakor kezdődnek a Magyar Nemzeti Galéria B épületének előadótermében. A programok látogatása ingyenes. Első programjai:

február 5.

Zichy Mihály nyomában. Mata János dokumentumfilmje, 1968 (45 perc) – a film megtekintése után beszélgetés a film alkotójával

február 12. A Trubadúrtól a Démonig. (Képkonceptiók Béctől Párizsig) – Bajkay Éva előadása

MÚZEUM HÁROM MEGYE HATÁRÁN

A dél-dunántúli régió szívében, Dombóváron három évtizeddel ezelőtt nyílt meg a térség első iskolai múzeuma. A szokásostól eltérően nem oktatás- vagy intézménytörténeti gyűjteményt tekinthettek meg a látogatók, hanem a mai Illyés Gyula Gimnázium jogelődjének falai között régészeti, néprajzi és helytörténeti ritkaságok és tárgyak együttesek kerültek bemutatásra. A jó emlékezetű alapítók vezetője, a legendás Dr. Szőke Sándor tanár úr és diákjainak szorgalma nyomán a 2000-es év fordulóján olyan jelentős mennyiségi és minőségi gyarapodást ért el a Kapos-menti kollekció, amely új és önálló hely után kiáltott. A szekszárdi Wosinsky Mór Megyei Múzeum munkatársai által a kezdetektől figyelemmel kísért és szakmailag pártolt gyűjtemény végül is a városközpontban lévő és felújított volt főszolgabírói lakban kapott helyet, a minisztériumi főhatóságtól pedig 2001. szeptember 22-én működési engedélyt. A közel negyed százados múltra visszatekintő Dombóvári Városszépítő és Városvédő Egyesület kezelésébe került hajlék és az általuk már korábban is gondozott gyűjtemények szerepét továbbra is kiemelt fontosságúnak tartó helyi képviselőtestület az elmúlt év őszén úgy határozott, hogy múzeuma élére képzett, gyakorlott és nyitott szellemű szakembert nevez ki, s annak bérköltségét – a szokásos éves múzeum fenntartási költségeken felül – biztosítja. A különféle egyesületi – közösségi meghallgatások, szakmai referenciák áttekintését követően jóváhagyta dr. Kriston Vízi József néprajzkutató, muzeológus határozatlan idejű vezetői kinevezését, aki mellett Őri Gábor múzeumi munkatárs tevékenykedik. Így a szisztematikus gyűjtemény-fejlesztő program beindítása mellett március elejétől rendszeres nyitva tartással várja a látogatókat e kisvárosi múzeum, melynek egyúttal már filiái is vannak: egy koraközépkori lakótorony és egy vasúttörténeti gyűjtemény. A dombóvári múzeum ez évi mottója: „Utak a kutakhoz.” – Az intézmény elérhetőségei: muzeum.dombovar@gmail.com, tel/fax.: 74/ 465 715.

TAVASZI PROGRAMOK A MÍVES TOJÁS MÚZEUMBAN

Húsvét és hímes tojás - elválaszthatatlan fogalmak. Faluhelyen, de a városlakók döntő többségénél is a Húsvét ünnepléséhez hozzátartozik a hímes tojások készítése, vásárlása, ajándékozása.

Nagyheti programok a múzeumban:

A Húsvét időszakában a Míves Tojás Múzeumban is megélné az élet. Virágvasárnapon (2008. március 16.-án 13:30-tól) Országos Ifjúsági Tojásfestő versenyt rendeznek. A 10-15 év közötti résztvevőket a bíráló bizottság a jelentkezők által előzetesen beküldött próba munkák alapján választja ki.

A kevésbé ügyesek versenyen kívül is asztalhoz ülhetnek tojást festeni a Nagyhét minden napján. A „Hímes tojás Szeretteinknek” program keretében szakértő kezek, neves tojásfestők segítik az alkotások létrejöttét. Ha ez mégsem sikerül, vagy valaki nem is próbálkozik a saját festéssel, válogathat a múzeumban vásárolható szebbnél-szebb ajándéktárgyak közül.

A nagyhét során (2008. március 17-22) tojásfestő bemutatókat tartanak naponta 10-18 óráig. Sokan nem tudják, hogy a tojásdíszítés régebbi eredetű tevékenység, mint a Húsvét ünneplése. Húsvét hétfőn kora délután a Zengővárkonyi Népiegyüttes „Húsvéti locsoló” népi táncokkal köszönti a látogatókat.

A Míves Tojás Múzeum amely a Vendégbarát Múzeum 2007 pályázat I. helyezette, nemcsak a Húsvét rövid időszakában, hanem az év minden napján szívesen tárja látogatói elé összegyűjtött kincseit a díszített tojások világából. A látogatók tájékozódását nyolc nyelven is olvasható írásos tárlatvezető segíti.

Húsvéti kiadvány:

A múzeum az irodalom kedvelők számára is tarto-

A míves tojások két szép darabja

gat meglepetést. A „Nincs több csoda csak egy: a Fel-támadás” c. kötet húsvéti aktualitás. Az antológia a XX. századi jeles magyar írók és költők húsvétról, a természet tavaszi megújulásáról szóló írásainak és verseinek egyedülálló gyűjteménye.

A könyv megvásárolható a múzeumban, ill. megrendelhető a honlap „Kiadvány” lapján.

Hasznos tudnivalók:

www.tojasmuzeum.ini.hu

tojas@museum.hu

tel: 00-36-72-466-605

fax: 00-36-72-566-012

nyitvatartás: minden nap 10-18 óráig, szünnap szerda

HÁROMNEGYED MILLIÓ LÁTOGATÓ A SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUMBAN

2007 decemberében 750 ezredik látogatóját köszöntötte a Szépművészeti Múzeum csütörtökön. Cseke Ágnes budapesti tanárnő az Air France légitársaságnak és a Le Meridiennek köszönhetően két személyes párizsi utat, valamint a világ leglátogatottabb múzeumába, a Louvre-ba szóló belépőket kapott ajándékba. A szerencsés vendéget Baán László, a múzeum főigazgatója fogadta.

A Szépművészeti Múzeum 2008-ban is több, nagyszabású kiállítással csábítja a látogatókat falai közé. Január 24-től A mediciek fénykora – Élet és művészet a reneszánsz Firenzében című kiállítás látható az intézményben, február végén Poussintól Davidig: francia mesterrajzok a Louvre gyűjteményéből, júniusban Lélek és test – Kertész, Moholy-Nagy, Brassai, Capa - a fotográfia legnagyobb magyar mesterei, nyár végén Reneszánsz a Fáraók Egyiptomában, szeptemberben Ferdinánd Hodler: egy szimbolista látomás valamint Klimt és a bécsi szecesszió kezdeti címmel nyílik kiállítás a Szépművészetiben.

PÁRATLAN ADOMÁNNYAL GAZDAGODOTT A SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM KÖNYVTÁRA

A Deutsche Forschungsgemeinschaft (Német Kutatási Alap) adományának köszönhetően egy különösen ritka és értékes könyvadománnyal gyarapodott a Szépművészeti Múzeum könyvtára. Európa egyik leggazdagabb metszetes portrégyűjteményének 50 kötetből álló katalógusát Hans Peter Schiff német nagykövettől Baán László főigazgató vette át csütörtökön a múzeumban.

A wolfenbütteli Herzog-Anton-Bibliothek által gondozott kiadvány az 1500 és 1850 között készült metszetes portrék legteljesebb gyűjteménye, amely nemcsak a művészettörténészek, hanem az irodalmárok és a történészek számára is felbecsülhetetlen értékű alapkötet. A csaknem 25 ezer portrét tartalmazó mű számos magyar vonatkozással is rendelkezik,

megtalálható benne pl. az Esterházy, a Pálffy vagy a Zrínyi család számos tagjának képmása is.

A Deutsche Forschungsgemeinschaft évek óta támogatja nagy értékű könyvadományokkal a Szépművészeti Múzeum könyvtárát, a szervezet segítségével száznál is több fontos német nyelvű szakmunka került már a gyűjteménybe.

AZ IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM KÖNYVTÁR ADATBÁZISA AZ INTERNETEN

2007 decemberétől az Iparművészeti Múzeum nagy értékű könyvtárának teljes adatbázisa online is elérhető az Iparművészeti Múzeum honlapjáról (www.imm.hu). A 135 éves könyvtár 60.000 kötet könyvvel és 15.000 periodikával rendelkezik. Minden könyv, könyvanalitika, folyóirat és analitikusan rögzített folyóiratcikk visszakereshető a múzeum honlapjához csatolt Szirén „böngésző” segítségével. A gyűjtemény egy részéről egyelőre csak alapadatok (szerző, cím, megjelenés éve) állnak rendelkezésre. Az állomány nagyobb hányada tartalmi feltárással is jelen van az adatbázisban. Érdeklődni lehet: konyvtar@imm.hu címen.

FELHÍVÁS AZ ICOM TAGOKNAK!

A 2007. évi tagdíjak 2008. március 31-ig érvényesek. 2008-ra az ICOM párizsi központja, valamint az ICOM MNB elnöksége a tagdíjakat az alábbiak szerint állapította meg:

Egyéni tagság:

19 000Ft

Intézményi tagdíjak:

A kategória (1-5 főt foglalkoztató intézmények):

93 000Ft

B kategória (6-20 főt foglalkoztató intézmények)

138 000Ft

C kategória (20 fő feletti munkatársat foglalkoztató intézmények): 190 000Ft

Kérem, hogy a befizetéseket az ICOM MNB számlájára szíveskedjenek átutalni: 10102086-05000402-00000005, illetve Kürti Anitánál /Budapesti Történeti Múzeum/ személyesen befizetni.

Befizetési határidő: 2008. március 15.

Bezzeg Mária titkár

SZEMÉLYI HÍREK

IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM

Az Oktatási és Kulturális Minisztérium 2007. december 1-jétől Renner Zsuzsannát, a Hopp Ferenc Kelet-Ázsiai Művészeti Múzeum igazgatóját, nevezte ki az Iparművészeti Múzeum főigazgatójának.

A Hopp Ferenc Kelet-Ázsiai Művészeti Múzeum megbízott igazgatója, az új igazgatói pályázat elbírálásáig, dr. Fajcsák Györgyi lett. A folyamatban lévő ügyeket a továbbiakban a megbízott igazgató veszi át.

ORSZÁGOS MŰSZAKI MÚZEUM

Az Országos Műszaki Múzeum főigazgató-helyettesi állását 2008. január elsejével Társaságunk ügyvezető elnöke, Bertáné dr. Varga Judit nyerte el nyílt pályázaton, öt évre szóló megbízatással. Kiemelt feladata a Közlekedési Múzeum főigazgatójával, Kócziánné dr. Szentpéteri Erzsébettel közösen a két országos közgyűjtemény integrálása, egy új magyar tudománytörténeti múzeum megvalósítása. Az új múzeum létrejöttéig a kulturális miniszter felkérésére Bertáné dr. Varga Judit látja el a Műszaki Múzeum vezetői teendőit is.

IN MEMORIAM

Mártha Zsuzsánna
okleveles mezőgazdasági mérnök, muzeológus
1920-2007

„Könnyű megjegyezni, hány éves vagyok, hiszen Trianon évében születtem!” – mondogatta mindig Zsuzsika, a fiatalabbaknak Zsuzsi néni, s mi tényleg könnyen számon tartottuk. Ha valaki a nyolcvanas éveiben járó, ürge, minden iránt érdeklődő, mindenhez hozzászólni tudó, élénktekintetű, aprótermetű hölgy életkora iránt érdeklődött, hát könnyen megválaszoltuk. Az életrajzi lexikonokban mostantól ezt olvashatjuk majd róla:

A József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Mezőgazdasági és Állatorvosi Karán 1942-ben szerzett oklevelet, majd 1944-ben doktori diplomát. 1994-ben a mezőgazdaság-tudomány kandidátusi fokozatát nyerte el. 1942-1949-ig a Magyar Gazdaságkutató Intézet gyakornoka, majd előadója, 1949-1953-ig a Közgazdaságtudományi Intézet előadója volt. 1953-ban muzeológusként került a Magyar Mezőgazdasági Múzeumba, ahol az Állattenyésztés-történeti Főosztályt nyugdíjba vonulásáig, 1984-ig vezette. 1984-1988-ig a főosztály nyugállományú munkatársaként dolgozott.

60 éven át kifejtett értékes szakmai tevékenységének

elismeréseképpen 2002-ben kapta meg a gödöllői Szent István Egyetemen gyémántdiplomáját.

Magánvagyonából történt felajánlására 2002-ben a Magyar Tudományos Akadémia Társadalomkutató Központja létrehozta a Takács Imre-díjat. A díj Professor Dr. Takács Imre agrárszakigazgatással foglalkozó munkájának folytatását hivatott ösztönözni, mivel Takács professzor műve a kezdeti, 1867-1918-ig terjedő időszakot öleli föl.

Mártha Zsuzsánna agrárökonómiai kutatásokkal, elsősorban a magyarországi állattenyésztés történetével foglalkozott. Feldolgozta a magyarországi baromfiágazat történetét, a háziszárnyasok hazai tartásának-tenyésztésének ökonómiai múltját. A Magyar Élelmiszeripari Egyesületnek 1954 óta, a Magyar Mezőgazdasági Múzeum Barátainak Köre vezetőségének 1977-től tagja volt.

Amit a lexikonokból soha nem fogunk megtudni: Zsuzsikának nem volt családja, azazhogy maga a múzeum volt az. Magánélete tragédiáját soha nem feledte; vőlegénye a II. világháborúban hősi halált halt. Életét teljesen a múzeumnak szentelte, számon tartotta minden munkatárs kutatási területét, érdeklődési körét, s ennek megfelelően érkeztek tőle a kivágott újságcikkek, megjelölt könyvrészek, s mindig felhívta a figyelmet a rádió aktuális műsoraira. Részt vett minden múzeumi konferencián, s nélküle a kiállítások sem nyílhattak meg. Februári névnapjára jó előre felkészült, s minden köszöntőjének annyi tábla csokoládéval kedveskedett, ahány gyermeke volt a kollégának. „Nekem nincs saját gyermekem, unokám, de ajándékozni én is szeretek”, – s már nyújtotta is szeretetének jeleit.

A hivatás- és szakmaszeretet olyan áldozatos példáját nyújtotta, mely napjainkban egyre ritkábban tapasztalható meg. Nagylelkű felajánlásának emlékét nemcsak a Takács Imre-díjjal őrzi meg az utókor, ha-

nem számos más adományával is, így a Darányi emlékszóbor újraöntéséhez is jelentős összeget ajánlott föl, valamint magánvagyonából gyarapította a Magyar Mezőgazdasági Múzeum alapítványát is. A múzeum képzőművészeti és állattenyésztés-történeti gyűjteményét is évtizedek óta gazdagította.

Az írott szó, az emlékezés, ha mégannyira valóságos is alapul, soha nem tudja visszaadni azt a szikrázó, élénk kisugárzást, mely Mártha Zsuzsánnát életében körülvette. Szerencsések, akik mindezt megtapasztalhatták, s életük meghatározó részévé vált minden egyes beszélgetése, érdeklődő, mindenre kiterjedő figyelme. Nagyon szerette a munkáját, hivatását, a hazáját, hitt az igaz emberi értékekben, s ezeket legtisztábban saját életének példáján keresztül mutatta meg.

Munkásságának hátrahagyott emlékeit a Magyar Mezőgazdasági Múzeum Személyi Emlékanyaggyűjteményében, sugárzó egyéniségének emlékét szívünkben őrizzük tovább.

Brestyánszky Ilona (1922-2008)

1945-ben a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetemen doktorált művészettörténet, keresztény régészet és irodalomtörténet szakon. Pályája a művészettörténész hivatás széles spektrumát fogta át a múzeumi anyaggyűjtéstől és kiállítás rendezéstől kezdve adatgyűjtésen és kézikönyveken át a kiadói munkáig, az oktató és népszerűsítő tevékenységig. Sokrétű munkásságának vezérfonala a modern magyar és európai iparművészet volt, ezen belül az ötvösség, a kerámia és a tervezőgrafika iránt érdeklődött.

A Fővárosi Képtárban, majd a Vármúzeumban kezdett segédmuzeológusként, 1957-től pedig a Kiadói Főigazgatóságon a művészeti és az idegen nyelvű könyvkiadásért felelős munkatárs volt. Ötvösműv-

szeti és kerámiatörténeti adattárak és kézikönyvek készítése közben a Magyar Iparművészeti Főiskola kerámia és ötvös szakán adott órákat. A könyvészet és a könyvművészet iránti elmélyülő érdeklődésére vall, hogy 1970-ben elvégezte az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi karának könyvtár szakát is. A magyar ötvösségről és kerámiáról szóló írások mellett számos cikket közölt a művészi könyvtervezésről, plakátművészetről és nyomdatörténetről és 1963-1968-ig ő szerkesztette a Szép magyar könyv című kiállítások katalógusait. A művészi nyomtatványok szeretete ösztönözte arra, hogy egy gyűjtemény létrehozásán fáradozzon. Közreműködése révén 1969-ben került a Kiadói Főigazgatóságon keresztül az Iparművészeti Főiskola könyvtárába a Könyvművészeti Gyűjtemény, mely 1970-ben Kner Imre szakkönyvtárával bővült ki.

Brestyánszky Ilona 1970-ben került a Magyar Nemzeti Galériába, s innen ment nyugdíjba 1982-ben. Nagy vágya, hogy a tervezőgrafika minden műfaját átfogó alkalmazott grafikai gyűjteményt hozzon létre, nem valósult meg, de itteni tevékenysége alatt dinamikusán nőtt az előzőleg Oelmacher Anna által fejlesztett plakátgyűjtemény. Brestyánszky Ilona a plakátgyűjtemény költöztetésével vette ki részét a Magyar Nemzeti Galériának a Kúria épületéből a Budavári Palotába való áttelepítéséből.

Nyugdíjazása után is aktív maradt, részt vett a budapesti Zsidó Múzeum múkincseinek közzétételében. Lékai László bíboros tanácsadójaként pedig a vatikáni magyar kápolna művészi díszítését irányította.

Az általa gondozott gyűjteményekkel együtt írásai, a kézikönyvek, a forráskiadványok, az adatközlések és a recenziók egyaránt alapvető források a szakterület kutatói és az érdeklődők számára. Fontosabb kötetei: Magyarországi kerámiaműhelyek Bp. 1953; A Zsolnay kerámia. Bp. 1955; Mednyánszky naplója. Bp. 1960; Mednyánszky László. Bp. 1963; Modern magyar kerámia. Bp. 1963; Ismerjük meg a kerámiát. Bp. 1966; Italienische Majolikakunst. Bp. 1967; Kovács Margit. Bp. 1967; A pest-budai ötvösség. Bp. 1977; Oratorium magnae Hungarorum Romae. Bp. 1980; A budapesti Zsidó Múzeum. Bp. 1988.

Bakos Katalin

Társasági hírek

PULSZKY KÁROLY- ÉS PULSZKY FERENC DÍJ

Kérjük kedves tagtársainkat, hogy szíveskedjenek javaslatokat tenni a Pulszky Károly és Pulszky Ferenc díjazottak személyére.

A Pulszky Társaság – Magyar Múzeumi Egyesület újra meghirdeti a Pulszky-díjakat. A Pulszky Ferenc-díjat kiemelkedő szakmai tevékenység elismeréseként tapasztaltabb kollégák, a Pulszky Károly-díjat pedig a 40. életévüket be nem töltött, de számottevő tevékenységet felmutató fiatal muzeológusok kaphatják meg.

A díj mind bármelyik muzeológiai szakágban, vagy a restaurálás, a közművelődés területén hosszabb ideje, folyamatosan végzett tevékenységért, mind egyszeri kiemelkedő teljesítmény elismeréseként odaítélhető. Társaságunk a múzeumi szakemberek vagy közösségek javaslatára, az erre a célra létrehozott öttagú kuratórium döntése alapján határoz a díjak odaítéléséről. Az évente maximum két-két díj átadására az éves közgyűlésen kerül sor. Az elismerés egy kettős Pulszky portrét ábrázoló bronz plakett, hátlapján a Pulszky Ferenc-díj, illetve Pulszky Károly-díj felirat, az elismert neve és a kitüntetés éve szerepel.

A díj odaítéléséhez – részletes indoklással – a javaslatokat idén március 10-ig a Pulszky Társaság elnöksége számára lehet elküldeni az alábbi címekre:

info@pulszky.hu

pulszky@gmail.com

Postacím: Budapest, Pf. 206 1476

További információt a Társaság honlapján találnak.

FELHÍVÁS

Kedves Kollegák!

Alapítványunk különböző Európai Uniók együttműködések részeseként illetve további munkánk folytatásához négy témában szeretne véleményeket, másoknak is megmutatható múzeumi projekteket megismerni, valamint esetleges együttműködési ötleteket, javaslatokat és szándékokat begyűjteni.

1. A múzeumok mint a kultúrák közötti párbeszéd helyszínei - című projekthez kinek milyen jelenleg futó programja van illetve milyen tervbe vett vagy egyelőre álomként dédelgetett ötlete?

2. Múzeumok és alacsony végzettségű látogatók - témakörben futó vagy kipróbálandó projektek. Hol vannak statisztikák jelenleg a látogatók végzettsé-

géről? Ki hogyan határolná körbe az „alacsony végzettségű” látogatói csoportot?

3. A múzeumok és a társadalmi célkitűzések - Mely múzeumok érdeklődnének aziránt, hogy az Alapítványunk segítségével, moderálásával helyi beszélgetéseket folytassunk a múzeumot körülvevő társadalom képviselőivel (tanárok, politikusok, idősök otthonának vezetői, egyéb marginalizált csoportok képviselői, stb), a helyi múzeum változó szerepéről, a helyi illetve regionális célkitűzésekhez való esetleges kapcsolódási pontokról. Vagy ha már folytattak ilyen jellegű feltáró beszélgetéseket, akkor mik a tapasztalatok?

4. Családbarát múzeum - Fontos-e a múzeumoknak ez a látogatói csoport? Ha igen, akkor mit tehetne / hogyan segíthetne Alapítványunk a múzeumoknak, hogy ezt a csoportot jobban el tudják érni?

Minden véleményt, segítő javaslatot előre is köszönünk. Reméljük, hogy sikerül mindannyiunkat gazdagító párbeszédbe elegyednünk a múzeumaink jövőjéről.

Üdvözlettel:

Miszné Korenchy Anikó

Múzeumok és Látogatók Alapítvány

www.mlalapitvany.hu

Tel: 30/280-7265

Olvasnivaló

TABÁN 24.

- Foglalkoztató füzet a szolnoki Tabáni Tájházhoz
Szerk.: Kaposvári Gyöngyi, Pató Mária
Arculatterv, grafika: Tóth Lajos

A szolnoki Damjanich János Múzeum foglalkoztató csomagja méltán érdemelte ki az Oktatási és Kulturális Minisztérium Múzeumok Mindenkinél Programja Nívódíját a Legjobb múzeumpedagógiai kiadvány kategóriában. A mappa tapintása, felépítése, tartalma, esztétikus kivitele mind érdemessé tette arra, hogy ezt a díjat elnyerje. Nem hirtelen összeállított csomagról van szó, hanem végiggondolt, az érdeklődést fenntartó, észrevétlenül és kedvesen tanító kiadványról. A szerkesztők munkáját dicsérik az ötletek egész sora, melyben a feladatok segítenek a múzeumi kiállítás megértéséhez, kapcsolódnak az iskolai tananyaghoz. A foglalkoztató füzet mérföldkő a múzeumpedagógiában.

Takács Zoltán Bálint (Nádasdy Ferenc Múzeum, Sárvár) személyes hangú írásában így vall a kötetről:

„Gyermekkorom nem is olyan távoli idejének kedvenc olvasmányai közé tartoztak azok a mesekönyvek, amelyek nemcsak történeteikkel kápráztattak el, hanem látványukkal is. Amikor kézbe vettem és kinyitottam ezeket a könyveket, a szereplők egyszerre megelevenedtek, a mesék örök életre a lelkeembe vésődtek.

Amikor a Tabán 24 - Tabáni Tájház foglalkoztató csomagot kinyitottam, újra gyerekké váltam, és izgalommal indultam el, hogy bejárjam a szolnoki Tabánt. Útra indultam. Végig sétáltam a Ponty utcán, majd befordultam a Háló utca szűk menetébe, míg végül kacsaringókon át a Zagyva partjára érkeztem. Láttam a sikerüknek örülő halászokat, terhüktől megszabadulni akaró munkásokat, reménykedő napszamosokat.

Nem voltam egyedül, Ponty Panka és Harcsa Peti vidám lélekkel kísérték, türelmesen válaszolgattak kérdéseimre. Elmondták a városrész történetét, az itt élők mindennapjait. Ők is érdeklődtek, ki vagyok, hol születtem, honnan jöttem. Sokat meséltek nekem egy házról, ami egykor Kovács Sándor halászá volt. Amikor megkértem őket, hogy nekem is mutassák meg ezt a házat, csillogó szemmel megfogták a kezemet, és gyorsuló lépésekkel pár perc alatt odaértünk. Az udvar növényei festő után kiáltottak.

Beléptünk a házba, és kíséromim lelkesen, vidáman magyarázni kezdtek a kétosztatú házról, a bútorokról, a halászatról. Mutattak nekem szakajtót, sulyokfát, és amikor a mikrohullámú sütőt kerestem, jót nevettek. Amikor délre fordult az idő, finom halászlét főztek, miközben szorgalmasan jegyzeteltek az én tuti halászlé receptemet. Javasoltam, tegyenek bele tésztát. Majd nálatok - mondták. Mikor jöttök? - kérdeztem. Ebéd után még sokat beszélgettünk. Szóba kerültek híres festők, akik gyakran választották a Tabánt képeik tárgyának. El is kísérték még a Damjanich János Múzeumba is, ahol eredetiben csodálhattam meg a festményeket. Útközben feladtuk a közösen készített képeslapokat, mindenféle ágból apró játékokat készítettünk. Hamar véget ért a nap, el kellett búcsúznunk, de megígértem, hogy újra eljövök.”

A füzet megvásárolható vagy megrendelhető a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Múzeumok Igazgatóságánál. Cím: 5000 Szolnok, Kossuth tér 4. E-mail: titkarsag@djm.hu

A kiadvány ára: 1.200 Ft

CSONGRÁD KÉPESLAPOKON

A Móra Ferenc Múzeum fiatal numizmatikusa, Ujszászi Róbert és Lovas Erika közös könyvet írt Csongrád város képeslapjairól. Az impozáns kötetben több mint kétszáz képeslap segítségével mu-

tatják be a szerzők, hogy miként változott az elmúlt közel százötven esztendőben a csongrádi városkép.

A díszes kiadványban is közölt legrégebbi helyi képeslap 1899-ben készült és a mai városközpont főbb épületei láthatók rajta. A csongrádi képeslapok legkedveltebb témáját a Tisza, a fürdőzés, a hajózás és a Körös-torok jelenti, de gyakran szerepel a különböző lapokon a Nagyboldogasszony templom, a gimnázium épület és a Kossuth tér is.

A gyűjtőmunka során a szerzőknek több mint 350 helyi képeslapot sikerült felkutatniuk. A most megjelent kiadvány természetesen nem a teljesség igényével készült, hanem sokkal inkább azzal a céllal, hogy a legszebb, legérdekesebb darabok bemutatásával felkeltsék a csongrádiak érdeklődését a település elmúlt évszázada iránt. A képeslapok szépek és a múltba kalauzolják el az olvasókat, egyszersmind értékes történeti források. A szerzők könyvük kiadása után is folytatják a gyűjtést. Bízunk abban, hogy a kötet megjelenése után többen érdeklődnek a képeslapok iránt, és ennek köszönhetően számos eddig padlásokon, pincékben, fiókok alján megbújó képeslap kerülhet elő.

FOLIA MUSEI HISTORICO-NATURALIS BAKONYIENSIS

Zircen megjelent a Bakonyi Természettudományi Múzeum Közleményei (Folia Musei Historico-naturalis Bakonyiensis).

Szerkesztő: H. dr. Harmat Beáta. Kiadó: Bakonyi Természettudományi Múzeum, Zirc, 2007. 124 oldal
A kiadvány a Bakony és környéke természettudományos kutatásának eredményeit tartalmazza, egyrészt a múzeum szakemberei, másrészt pedig külső kutatók munkája alapján. Az új kötet két történeti áttekintéssel indul, egyikben a Bakonyi Természettudományi Múzeum Baráti Körének első 20 évét ismerteti Kutasi Csaba, másikban pedig Kónya Péter a Tapolcai-medence bazaltbányászatának történetét foglalja össze. A továbbiak már kivétel nélkül a rovarvilággal foglalkoznak, többek között egy ritka sáskafaj, a *Stenobothrus eurasius* hazai és bakonyi előfordulásával (Nagy Barnabás és Puskás Gellért), a Vértes poloskáival (H. Harmat Beáta, Szeőke Kálmán és Kutasi Csaba), két szintén ritka futóbogárfaj, a Steven-turzásfutó (*Stenolophus steveni*) és a fémkék bársonyfutó (*Ophonus gammeli*) bakonyi és hazai lelőhelyeivel (Kutasi Csaba), a cincérek egyedszámának és élőhelyük állapotának értékelésére kifejlesztett speciális csapdázási módról, a boroscsapdázásról (Medvegy Mihály et al.), valamint a Bakonyvidék fejlesztség-faunájáról (Tóth Sándor).

A kötet megvásárolható Zircen a Bakonyi Természettudományi Múzeumban, ára 1100 Ft.

e-mail: btmz@bakonymuseum.hu, telefon: (88)575-300.

G. MERVA MÁRIA:

ÍRÓK ÉS MÚZSÁK GÖDÖLLŐN

A Gödöllői Városi Múzeum legújabb kiadványa

Gödöllőn nem volt kávéház, itt resti volt, amit Démusz Ellák üzemeltettek az első világháború alatt. Ella Gödöllőn ismerte meg 1918-ban későbbi férjét, Németh Lászlót. A vasúti vendéglő uzsonnázó nyaralóktól nyüzsgő teraszán szívesen üldögélt egy pohár bor mellett a gödöllői nyaralótulajdonos Ambros Zoltán, szerette nézni a vonatokat, hiszen azok vasutas édesapjára és gyerekkorára emlékeztették. Itt szállt vonatra naponta a pesti piarista főgimnáziumba járó, gyerekkorát Gödöllőn töltő Sík Sándor. Ide futott be az a tehervonat, amelyik Diószyné Brüll Adél bútorait hozta Berlinből, amikor 1924-ben a Gödöllőn vásárolt villába költözött. Erre az állomásra érkezett meg nagy boldogan Ottó Ferenc gödöllői zeneszerző, zsebében József Attila Altató című versének neki dedikált kéziratával. A katonaiskolai vakációkban a gödöllői házukban nyaraló Otlík Géza is szeretett az állomáson át biciklizni legjobb barátjához, a művésztelepet alapító festőművész fiához, Kriesch Tamáshoz. Míg vásárolt egy Pesti Naplót a Hírlapárusnál, Cipi a szép, borostyánnal befuttatott fakorláthoz támasztotta biciklijét. A vonat hozta a vasútállomás mögött épült premontrei gimnázium tanulóit, Rónay Györgyöt, Ferdinandy Györgyöt és 1933-ban a cserkészeket a világ minden részéről a gödöllői jamboree-ra. Az írók és műzsák jöttek-mentek, átutaztak, nyaraltak, hosszabb-rövidebb ideig időztek Gödöllőn, kevesen maradtak itt mindörökre, de nyomot hagytak maguk után. Ezeket az apró emlékeket, adalékokat gyűjti össze ez a könyv, s közben nemcsak egy irodalmi topográfia bontakozik ki, de a település művelődéstörténete is körvonalazódik.

Írjunk együtt!

A Pulszky Társaság tisztelt vezetőségének!

Kedves Barátaim!

Csak két mondatban szeretném közölni, hogy milyen méltánytalan és mennyire arcpírító a kultuszminisztérium azon intézkedése, hogy a nyugdíjba vonuló muzeológusoktól visszavonja a magyarországi muzeumokba érvényes ingyenes állandó belépőt. A Közalkalmazottak Szakszervezete ez ellen (sem) lépett fel, de a Pulszky társaságtól sem hallottam tiltakozást. Itt az ideje!!!

2008 – Year of the Renaissance in Hungary

The event giving the idea of „2008 - Year of the Renaissance” is the 550th anniversary of Matthias Corvinus’ ascending the throne. The year was officially opened, the so called image film was made, and giant posters all over the capital remind us to it and the first exhibition in the Museum of Fine Arts was opened with the title “The Splendour of the Medici – Art and Life in Renaissance Florence”.

No such variety of events have ever been organized till now and reconstruction and restoration works have also started. 66 museums all over the country take part in the project and the Renaissance Programme Office is cooperating with 20 institutions, 25 societies and organizations in Budapest, in the country and outside Hungary. The competitions give opportunity to support works of contemporary art and to display them in Hungary and abroad. The budget of the series of programmes is 1,4 milliard forints while competitions and other projects are financed with 2,6 milliard.

The first event abroad was the conference of the Hungarian Academy in Rome in December 2007 with the title “Hungary and the Medici Family in the 15th Century”. Four great institutions organize exhibitions with the collective title “Four Times on the Renaissance” – the National Széchényi Library, the Budapest History Museum, the National Gallery and the Museum of Applied Arts.

In this issue we would like to give a review on the events and exhibitions. As the majority of the programmes is still a plan – no entries have already been invited for the competitions – we promise to return to the subject at the end of the year to sum up the results.

E számunk szerzői

Gulyás Anikó
múzeumpedagógus,
Közlekedési Múzeum

ARTEX ART SERVICES

A MŰVÉSZETET MEGŐRIZNI ÉS MEGMUTATNI

- műtárgyszállítmányozás
- kiállítás tervezés és kivitelezés
- műtárgyraktár
- vitrinok tervezése és kivitelezése
- világítástechnika
- minden, amivel kiállítása megvalósításában segíteni tudunk

Több mint 15 éve Ausztriában.
2006 óta már Magyarországon is.

ARTEX
ART SERVICES

ARTFX Art Services Kft.
H-2120 Dunakeszi, Főti út 1.
Tel.: + 36 27 390 426
Fax: + 36 27 631 164
office@artextartservices.hu
www.artextartservices.hu